

"Sieltä löytyivät ystävät elämän retkelle"

Varttuneet demarinuoret risteilevät 1993-2017

"SIELTÄ LÖYTYIVÄT YSTÄVÄT
ELÄMÄN RETKELLE"

Kustantaja: Varttuneet demarinuoret
Toimittaja ja kannen kuva: Antti Vuorenrinne
Taitto: Timo Nokkala
Painos: ensimmäinen painos
Paino: Oy Nord Print Ab, Helsinki 2018

ISBN 978-952-94-0438-4 (nid.)

ISBN 978-952-94-0439-1 (PDF)

"Sieltä löytyivät ystävät elämän retkelle"

Varttuneet demarinuoret
risteilevät 1993-2017

Sisällysluettelo

Aivan aluksi	9
Varttuneiden demarinuorten tarkoitus	11
Nuorisoliike taistojen tiellä, katsaus historiaan	17
Keitä me olemme?	26
Nuorisoliittolaisten avainkokemukset	28
Varttuneiden demarinuorten motiivit, ”miksi olen mukana”	31
Risteilyjen kronikka	36
Nuorisoliiton kulttuuriperinne ja iltamat risteilyillä	75
Rafaelin enkelien kronikka	83
Jatkuuko matka?	92
Lähteet	97

Aivan aluksi

Varttuneet demarinuoret aloittivat risteilyharrastuksensa ”virallisesti” ja vahvan muistitiedon mukaan vuonna 1993. Porukka, jonka nimeksi ”Varttuneet demarinuoret” vakiintui jo aivan alussa, koostuu yhä edelleen pääasiassa 1940–1960-lukujen sosialidemokraattisista nuorista, joita yhteiset sukupolvikokemukset yhdistävät.

Varttuneilla demarinuorilla on ollut vain yksi tehtävä: järjestää vanhojen nuorisoliittolaisten valtakunnallinen tapaaminen kerran vuodessa. Heti alussa kokoontumisen muodoksi vakiintui laivaristeily.

Paljon tapahtui nuorisoliitossa sotien jälkeisinä vuosikymmeninä. Mutta paljon on tapahtunut myös viimeisten 25 vuoden aikana niillä yhteisillä matkoilla, joille varttuneet demarinuoret ovat osallistuneet.

Kolmisen vuotta sitten risteilyllä syntyi ajatus siitä, että yhteinen risteilyperinne tulisi merkitä muistiin eräänlaiseksi varttuneiden demarinuorten ”risteilyhistoriikiksi”. Sakari Kiuru kirjasi vuoden 2017 maaliskuussa, että tavoittena on verkossa luettava julkaisu, josta voitaisiin tulostaa myös ”tietty kappalemäärä” kirjaksi.

Allekirjoittanut lupautui julkaisun toimittajaksi. Ja tässä sitä nyt sitten ollaan.

Tämä kirja ei olisi syntynyt ilman Varttuneiden demarinuorten talokootyötä. Kiitos siis vuosien 2016–2017 risteilyjen osallistujille muisteluistanne. On syytä kiittää myös varttuneiden demarinuorten huvitoimikuntaa, Martti Pöysälää, Sakari Kiurua, Sirkka-Liisa Skrikkoa, Jaakko Kuusela, Matti J. Lainetta ja Risto Laakkosta aktiivisesta osallistumisesta hankkeeseen.

Martti Pöysälän, Sakari Kiurun ja allekirjoittaneen muodostama ”kolmen koplä” on työstänyt julkaisua useaan otteeseen yhdessä. Pöy-

sälän ja Kiurun muistiinpanot ja säilyneet paperit ovat olleet tämän julkaisun runkomateriaalina.

Kiitos kuuluu myös hankkeen rahoittajalle Kansan Sivistysrahastolle, joka muutenkin on ollut ikiaikaisena henkisenä ja materiaalisena tukena Varttuneille demarinuorille.

Hankkeen suosittelijana toimi varttunut demarinuori, ministeri Pertti Paasio. Antti Paasio kuvasi tätä kirjaa varten vuoden 2017 risteilyn tapahtumia. Julkaisun graafinen ulkoasu ja taitto on Timo Nokkalan käsialaa. Kiitos myös heille.

Demarinuoret ja Nuoret Kotkat ovat ystävällisesti suostuneet siihen, että tämä julkaisu on luettavissa myös demarinuoret.fi ja nuoretkotkat.fi verkkosivustoilla.

Turun Hirvensalossa huhtikuussa 2018

Antti Vuorenrinne

Varttuneiden demarinuorten tarkoitus

– Sieltä löytyivät hyvät ystävät elämän retkelle, Sirkka Allén tiivistää idean. Omalla tavallaan nuorisoliittolaisuus on elämän pituinen juttu.

Martti Pöysälä viittaa sosialidemokraattisen nuorisoliikkeen ”hulluihin vuosiin” 1945–1948, jolloin järjestön jäsenluku, alueellinen kattavuus sekä kulttuurinen ja poliittinen toimeliaisuus olivat moninkertaiset ”normaaliin” verrattuna.

– Noiden sodanjälkeisten ”hullujen vuosien” nuorisoliittolaiset, joista huomattava osa oli sodan käyneitä miehiä, alkoivat olla eläkeiässä 1980–1990-lukujen vaihteen molemmin puolin.

– Vanhojen kavereiden tapaaminen sekä poliittisten ja muidenkin muistojen verestäminen alkoi kiinnostaa. ”Hullujen vuosien” aktiivisuus haluttiin tavallaan kokea uudestaan, Pöysälä toteaa.

Pääkaupunkiseudun toverit tapasivatkin toisiaan muutaman kerran illanvieron merkeissä. Näitä tapaamisia järjestettiin ainakin Käpylän ja Tapanilan työväentaloilla. Väkeä oli kohtalaisesti: satakunta entistä nuorta. Vaikka tapaamiset olivat olleet onnistuneita, toimintaa haluttiin laajentaa. Illanviihtot koettiin liian lyhytaikaisiksi. Pääkaupunkiseudun lisäksi haluttiin mukaan entisiä nuoria muualtakin Suomesta.

Pöysälän mukaan ajatus jonkinlaisesta pysyvästä systeemistä oli alunperin Antti ja Lea Hietasen idea. Mukana oli myös Antin veli Juhani.

– Se oli heillä jo melko valmiiksi mietittyä.

Mutta koska nuorisoliiton historiassa oli vuosien 1950 ja 1990 välillä tapahtunut yhtä ja toista, piti ottaa huomioon tiettyjä ”herkkyksiä”, mikäli haluttiin saada aikaan sellaisia yhteisiä tapaamisia, jotka kaikki vanhat nuorisoliittolaiset voisivat kokea omakseen.

– Oli ollut puoluehajaannus ja nuorisoliittokin oli sen myötä räjähtänyt Lahden liittokokouksessa 1959. Antti Hietanen miellettiin yleisesti liiton hajoamisen ja Lahden kokouksen konnaksi.

– Puolue ja ay-liike olivat toki eheytyneet jo kauan sitten mutta kaikkien ikinuorisoliittolaisten haavat eivät olleet arpeutuneet, Pöysälä sanoo.

Siksi alusta alkaen perustettuun ”huvitoimikuntaan” tuli molempien entisten osapuolten tovereita.

Huvitoimikunta syntyy

Martti Pöysälän mukaan heti toimintaa aloitettaessa päätettiin eräistä pysyvistä periaatteista.

Päädyttiin muutamaan ”teesiin”.

Todettiin, että toiminnan ainoa tarkoitus on järjestää vanhojen nuorisoliittolaisten valtakunnallinen tapaaminen kerran vuodessa. Porukalle annettiin nimeksi Varttuneet demarinuoret.

Antti Paasio

Martti Pöysälä on Varttuneiden demarinuorten ”huvitoimikunnan” pitkäaikainen vetäjä. -- Ajatus säännöllisistä tapaamisista oli alunperin Antti ja Lea Hietasen idea, Pöysälä sanoo.

Samalla päätettiin, etteivät varttuneet demarinuoret muodosta min-käänlaista järjestöä.

– Ei siis valintoja, päättäviä kokouksia, pöytäkirjoja eikä oikeastaan taloutakaan, Pöysälä toteaa.

Tapaamisten kulut, siis risteilymaksut kyllä välitetään suoraan palvelun tuottajalle, eli tässä tapauksessa varustamoyhtiölle. Periaatteena on, että kustannukset pysyvät niin alhaalla, etteivät ne muodostu kenellekään osallistumisen esteeksi.

Myös tapahtumien valmistelu ja tiedotus pyritään hoitamaan niin, ettei niistä tule kustannuksia. Kansan Sivistysrahasto onkin tarjonnut kokoustilat ja ammattiliitoilta on saatu tukea kutsukirjeiden postikuluihin.

Järjestelyporukan nimeksi tuli huvitoimikunta.

– Sellainen oli tärkeä elin aikanaan jokaisessa kunnan nuori-so-osastossa, Pöysälä tähdentää.

Alusta alkaen todettiin myös, että tapaamisten ohjelmaan tulee kuu-lua yhdessäolon ja kulttuurisisällön lisäksi poliittista asiaa.

– Puolueen ja nuorisoliiton nykyisten päättäjien ajatuksia halutaan kuulla.

Ohjelmarunko vakiintuu

Laivaristeily todettiin heti alkuun Varttuneille demarinuorille sopivaksi kokoontumisen muodoksi. Pöysälän mukaan idea oli alunperin Lea Hietasen, joka oli vuosien ajan hoitanut Metalliliiton suuria jäsenristeilyjä Viking-varustamon kanssa. Hänellä oli laivayhtiöön toimivat ja edulliset kontaktit.

– Lean poismenon jälkeen huvitoimikunnan sihteeriksi saatiin Sirkka-Liisa Skriko, joka työssään oli hoitanut Kultareunan asiakasristeilyjä.

Ensimmäiset risteilyt suuntautuivat etelään Tallinnan suuntaan ja olivat niin sanottuja 20 tai 24 tunnin risteilyjä. Pöysälä muistaa, että vain kerran risteily on jäänyt järjestämättä. Ja vuonna 1996 risteilyn sijaan kokoonnuttiin Tampereelle nuorisoliiton 90-vuotisjuhliin.

15.9.1994

Kinuorten risteily 27. - 28.9.94

Hyvä toveri,

Risteilyllemme on tulossa 122 osanottajaa (tilanne 13.9.94), Helsingistä ja ilahduttavan monta myös Tampereelta, Lohjalta ja Jyväskylästä.

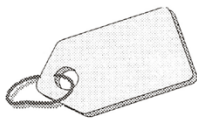
Meno laivaan ja "majoittuminen" hytteihin

M/S Cinderellaan mennään sisään 5. kannelta ja 7. kannelta - samoin tullaan ulos. Hyttisi numero määrää kerroksen.

Hyttien avaimien jako tapahtuu joka kerroksessa hissien lähellä olevien "emäntien" toimesta.

Nimitarra

Ole ystävällinen ja kirjoita nimesi mukana olevaan nimilappuun ja kiinnitä se rintaasi. (Ei silkki- tai nahkavaatteeseen.)

Yhdessäolotilaisuudet ja ruokailut

Klo 13 samoin kuin klo 19 alkava tilaisuus on 8. kannella BANGUET-salissa. "Ajo-ohje": laivan peräosassa CASINO-kyllin kohdalla seis ja oikealle.

Buffet-illallinen klo 18 ja aamiainen (28.9.) 8. kannella laivan etuosassa Buffet Balticassa..

Varttuneiden demarinuorten sihteeri Sirkka-Liisa Skriko on avainhenkilö, joka hoitaa tapaamisten käytännön järjestelyt, siis tekee kaikki työt. Tässä hän kertoo matkalaisille missä syödään ja milloin.

Vuonna 2002 ristelyn kohteena oli ensimmäisen kerran Tukholma. Ratkaisu osoittautui onnistuneeksi. Ruotsin entisiin nuorisoliittolaisiin (SSU) oli toimivia kontakteja jo nuorisoliittolaisajoilta. Kun Tukholma oli ollut sekä Martti Pöysälän (Ruotsinsuomalaisten liitto) että Risto Laakkosen (Tukholman lähetystön työvoima-attasea) työurien tärkeä asemapaikka, pohjoismaisia verkostoja oli sitäkin kautta. Ilman Pöysälän ja Laakkosen kontakteja yhteys Ruotsin sosialidemokraatteihin olisi jäänyt huomattavasti vaisummaksi.

Pohjoismaisuudesta tuli yksi Varttuneiden demarinuorten tärkeä aatteellinenkin kiinnekohta.

Vuosien aikana tapaamisen ohjelma on hioutunut vakiintuneeksi agendaksi.

Tapaaminen alkaa laivalla Katajanokan satamassa pidettävällä seminaarilla, jonka alustajilla on mahdollisuus poistua laivasta ennen lähtöä.

Ensimmäisenä iltana päivällä kuultua pohditaan porukalla kenties paneelin muodossa.

Tukholman satamassa on ollut tilaisuus kuulla ruotsalaisten korkean tason tovereiden ajatuksia kulloisestakin tilanteesta.

Kumpanakin iltana on lisäksi kulttuuriohjelmaa. Toisena iltana on pidetty perinteiset nuorisoliittolaisiltamat. Niiden ohjelma on ollut niin sanotusti ”omasta takaa”. On lähdetty siitä, että ohjelmansuorittajia omasta porukasta löytyy. Ja niin on löytynytkin.

Tämän lisäksi ohjelmaan ovat kuuluneet yhteiset ruokailut ja vapaa seurustelu. Tukholmassa on lisäksi toisinaan järjestetty muuta ohjelmaa, kuten tutustumiskäyntejä eri kohteisiin.

Sakari Kiurun mukaan aika ajoin on keskusteltu muistakin lähi-alueen risteilykohteista (Tallinna ja Pietari).

– Ruotsin poliittinen kartta mahdollistaa sen, että voimme rakentaa meille vertailukelpoisen ohjelmasiällön.

– Kun vielä kontaktimme Ruotsiin ovat muihin verrattuna niin ylivoimaisia, Tukholma on toistaiseksi ollut kiinnostavin vaihtoehto, Kiuru toteaa.

VARTTUNEET DEMARINUORET
Huvitoimikunta

OHJELMA

VARTTUNEIDEN DEMARINUORTEN RISTEILY 22. - 23.9.97

Maanantai 22.9.

klo	13.00	Lippujen (=hytin avain ja lupa ostettiin) jako ja siirtyminen laivaan yhdeksännen kannen kokoustilaan, matkatavarat mukaan.
	13.30	Puheenvuoro - eurovestori Pertti Paasio sekä - KSR:n puheenvuoro, Jaakko Kuusela - keskustelua
	14.45	Kahvit kokoustilan aulassa (yhdeksäs kansi) Siirtyminen hyteihin
	18.30	Buffet-illallinen ruokajuomineen Buffer Balticassa 8. kansi, laivan keulassa
	20.00 - 21.00	Yhdeksännen kannen auditoriossa - SNK:n puheenvuoro, puheenjohtaja Osku Pajamäki - yhteislaulua - keskustelua ym. - ohjelmaa tarjontaan mukaan

Tiistai 23.9.

klo	08.00	Aamiaisen Buffet Balticassa 8. kansi
	11.00	Laiva saapuu Katajanokalle

PASSPORT

P.S. Varauksia passintarkastukseen mennessä tullen!
P.S. Yhteyshenkilö Viking Lineen on Lea Hietanen

LIITE

Osastonjohdattelo

Nuorisoliike taistojen tiellä, katsaus historiaan

Monen varttuneen demarinuoren muistiin on tallentunut kuva nuorisoliiton Lahden 1959 liittokokouksesta.

SDP oli hajonnut kaksi vuotta aikaisemmin ja nuorisoliiton sisälläkin kuohui. Sakari Kiurun muistaa ennen kokousta kysyneensä liiton puheenjohtajalta Antti Hietaselta, miten kokouksessa käy. Hietanen vakuutti, että liitto pysyy yhtenäisenä.

Kun Hietanen sitten avasi liittokokouksen, pelin henki oli jo selvä. Aikaisemmin valittuja valtakirjan tarkastajia ei päästetty työhönsä. Antti Hietasen ja pääsihteeri Pentti Kymensalon taktikoima liittotoimikunta valitsi uudet tarkastajat. Voimasuhteet olivat sitten sen mukaiset.

Lahden edustajakokous oli tavallaan ohi ennen kuin se oli alkanutkaan.

Taktikoinnin jälkeen vähemmistöön jääneet leskisläiset arvioivat, että uudet valtakirjojen tarkastajat olivat hyväksyneet kokouksen edustajiksi 70:n nukkuvan osaston edustajaa. Vähemmistö siirtyi Lahden Kansantaloon alakertaan pitämään omaa palaveriaan. SSN jäi sosialidemokratien opposition eli TPSL:n nuorisojärjestöksi.

Kun SSN:n uudeksi puheenjohtajaksi valittu Pentti Kymensalo ryhtyi pitämään kokouksen päätöspuhetta, ”vähemmistöläiset” marssivat mielenosoituksellisesti salista ulos laulaen koväänisesti liittomarssin eli Nuorten vartion.

Uuden liiton eli SNK:n perustamisesta sovittiin jo Lahdessa. Asia eteni ripeästi. Jo kuukauden kuluttua SNK:n perustava kokous voitiin pitää Porissa. Liiton puheenjohtajaksi valittiin Viljo Virtanen ja pian

SSN

**DEM. NUORISOLIITON
II
EDUSTAJAKOKOUS
JA
LIITTOJUHLAT
LAHDESSA 15-18. 5. -59**

YLEISOHJELMA:

- 15. 5. Liittokokous Kansantalossa alkaa klo 15.00
- 16. 5. Sosialidemokratian juhla Kansantalossa klo 19.30
- 16. 5. Liittojuhlataanssiaiset Teivaalassa
- 17. 5. Henkiset kilpailut Kansantalossa ja
Ammattikoulun juhlasalissa alkavat klo 12.00
- 17. 5. Liittojuhlien päättäjäiset Kansantalossa klo 20.00

Liittojuhlien tunnuksena on:
TOVERUUS-SOSIALIDEMOKRATIA

SOS. - DEM. NUORISO - TERVE NUORISO

Kokousmuistiinpanot

Lahden edustajakokous oli monelle varttuneelle demarinuorelle avainkokemus.

SNK sai SDP:n puoluejohdon tuen. Myös kansainvälisissä sosialidemokraattisissa nuorisjärjestöissä SNK sai pian täydet edustusoikeudet.

Taistelujärjestö - aseitta ja aseilla

Sosialidemokraattinen nuorisoliitto perustettiin joulukuussa 1906 Tampereella. Taustalla oli vuoden 1905 yleislakon historiallinen kuohunta ja intomieli. Kansa oli näyttänyt hallitsijalle kaapin paikkaa ja oli saatu aikaan muun muassa eduskuntauudistus. Uusia työväenjärjestöjä perustettiin kaikkialla.

Puolueessa nuorisoliitto-hankkeeseen suhtauduttiin alussa viileästi. Ei puolueen päälehtikään eli Työmies noteerannut liiton perustavaa kokousta kuin jälkijunassa.

– Sosialidemokratisten nuoriso-osastojen yleinen edustajakokous Tampereella, lehti otsikoi iskevästi.

Juttukin alkoi yhtä vetävästi.

– Valiokuntavaalien toimitettua pidettiin puolen tunnin väliaika, jolloin tamperelaiset toverit tarjoilivat edustajille kahvia.

Nuorisoliiton perustavan kokouksen kanssa Työmiehen uutiskärjistä kilpaili samaan aikaan meneillään olleet Nuorsuomalaisen puolueen puoluekokous ja Venäjällä ”3:s yleinen sionistikongressi”.

”Sotilaskysymys” oli silloin ja usein sen jälkeenkin nuorisoliiton agendalla. Alkuvaiheessa kuten usein myöhemminkin pasifismilla on ollut vankka sijansa nuorisoliiton aatteessa.

Vielä sisällissodan alla vuoden 1917 edustajakokouksessa SSN hyväksyi jyrkän pasifistisen ohjelman. Sisällissodassa liitto jäikin sivustaseuraajaksi.

Kapinan alkaessa osa työläisnuorisosta kuitenkin innostui vallankumouksesta ja ”ihanasta suuresta taistelusta” (vrt. Barrikadimarssi) eivätkä monet ymmärtäneet, että sodassa voi kuolla. Useimmille tämä totuus paljastuikin karmealla tavalla.

Sisällissodan jälkeen nuorisoliiton liittotoimikunta oli puheenjohtajaa lukuunottamatta joko paennut ulkomaille tai vangittuna. Nuorisoliiton historiikirjan kuvaus liiton elvytystoimista on riipaiseva:

”Puheenjohtaja Edmund J. Hämäläinen saattoi ryhtyä elvyttämään nuorisoliittoa syksyllä 1918, jolloin osa liiton jäsenistä oli vielä vankileireillä. Hän pyrki tunnetuimpien liiton jäljellä olevien johtohenkilöiden kanssa selvittämään, ketkä eri osastojen toimihenkilöt olivat elossa ja kykeneviä toimimaan.”

Ja välittömästi järjestötoiminnan taas alettua käytiin nuorisoliitossa myrskyisä sisäinen taistelu liiton suunnasta. Taustalla oli Moskovassa perustettu SKP ja sen liitännäinen Suomen työläisnuorison ulkomainen toimeenpaneva komitea (STUT). Kommunistit onnistuivat. Sitkeän kamppailun jälkeen liitto jäi heille.

Liitto piti perustaa uudestaan. Sen nimeksi tuli Suomen sos.-dem. Työläisnuorisoliitto (STN). Perustava kokous pidettiin Hämeenlinnassa toukokuussa 1921. Tämä uusikin liitto oli alkuun luokkataistelulinjalla mutta 1930-luvulla linja maltillistui.

Sotien välisenä aikana nuorisoliiton toimintamuodot vakiintuivat. Työväen Sivistysliiton perustajajäsenenä STN:llä oli laajaa opintokerho-, kurssi- ja luentotoimintaa. Järjestettiin kesäretkiä, leirejä ja juhlia. Kulttuuritoiminta oli laajaa. Kisälliryngät, puhekuorot, näytelmäkerhot ja muut esiintyjät kilpailivat piiri- ja liittotason henkisissä kilpailuissa.

Myös kansainvälinen toiminta elpyi. Liiton vasta valittu varapuheenjohtaja Rafael Paasio osallistui STN:n valtuuskunnan mukana Wienissä vuonna 1929 pidettyyn kansainvälisen sosialistinuorison konferenssiin. Matka oli ikimuistoinen ja Paasio palasi siihen usein. Vain vähän ennen kuolemaansa hän matkusti Wieneriin tapahtuman 50-vuotisjuhliaan. Toveripiiri oli nimekäs. Itävallan tuolloinen liittokansleri Bruno Kreisky otti Raffun kunniavieraakseen. Molemmat olivat vuoden 1929 veteraaneja.

Kun Varttuneet demarinuoret aloittivat 1990-luvun alussa risteilyperinteensä, vanhimmat osanottajat olivat tulleet nuorisoliikkeeseen 1930-luvulla.

Vuosikymmenen loppuun mennessä STN:n toimintaedellytykset näyttivätkin lupaavilta. Liitto oli asettunut tukevasti länsimaisen sosialidemokratian toimintalinjalle. Vuonna 1936 liitto sai oman liitto-

marssin ”Nuorten vartion”. Sanoituskilpailun voitti Heikki Välisalmi ja marssin sävelsi Väinö Pesola.

Sota katkaisi lupaavan kehityksen.

Sota ja rauha, kommunismia vastaan

Rafael Paasio valittiin Työläisnuorisoliiton puheenjohtajaksi kesäkuun alussa 1941 Tampereella pidetyssä edustajakokouksessa. Tunnelmat olivat optimistiset. Talvisodan jälkeinen ilmapiiri vaikutti. Nuorisoliitto ilmoitti kannattavansa kansanvaltaista yhteiskuntajärjestelmää ja toivoi eri ”väestöryhmien” välisen luottamuksen kehittyvän. Luokkataistelu jäi siis taka-alalle.

Jatkosodan aikana nuorisoliitto kykeni jonkin verran myös toimimaan. Jäsenmäärä oli alimmillaan syksyllä 1942 (4400) mutta nousi ehkä yllättävästikin: vuoden 1943 lopussa jäseniä oli jo runsaat 8000.

Vuoden 1943 merkittävin tapahtuma oli kuitenkin Nuorten Kotkien perustaminen. Sosialidemokraattisen varhaisnuorisotoiminnan kehittäminen oli annettu nuorisoliiton, sos.-dem. raittiusliiton ja TUL:n tehtäväksi. Käytännössä nuorisoliiton osastoihin perustettiin syksystä 1943 alkaen varhaisnuoriso-osastoja. Niiden nimeksi tuli Ruotsin mallin mukaan Nuoret Kotkat.

Nuoren sukupolven kotiutuminen rintamalta ja paluu rauhan töihin oli vaikea prosessi. Hävityn sodan jälkeen kommunistit vyöryivät poliittikkaan, järjestöihin ja erityisesti ay-liikkeeseen rytinällä.

Liiton historian mukaan kiihkein taistelu nuoriso-osastojen hallinnasta STN:n ja kommunistien SDNL:n välillä kesti syksystä 1944 suunnilleen vuoden 1945 loppuun. Sosialidemokraatit voittivat. STN pysyi Suomen suurimpana nuorisojärjestönä.

Mutta myös nuorisoliiton sisällä käytiin kamppailua SDP:n enemmistölinjan ja oppositiovoimien välillä. Väreily jatkui pitkään. Vuonna 1945 nuorisoliiton puheenjohtajaksi valittu Lasse Jaakkola ilmaantui vuoden 1948 eduskuntavaaleissa SKDL:n listoille.

FT Risto Reuna on osoittanut väitöskirjassaan (helmikuu 2018) miten työpaikkavastarinta kommunisteja vastaan nousi erityisesti Metal-

Juliste on vuoden 1951 eduskuntavaalikampanjasta.

lin työpaikoilla keväällä 1946. Rintamalta kotiutuneita nuorimpia ikäluokkia syyllistettiin sotaan lähtemisestä. Nuoret perustivat perheitä ja halusivat nopeasti elämän syrjään kiinni. Kommunistien torikokoukset eivät kiinnostaneet. Sen sijaan asevelisocialistien sanoma upposi. Työläisnuorisoliitolla oli tässä prosessissa tärkeä tehtävänsä. Tehdaspaikkakunnille perustettiin nuoriso-osastoja, joihin nämä nuoret järjestäytyivät suurin joukoin.

Sodan jälkeiset ”hullut vuodet” voidaan hahmottaa myös jäsenmäärän kehityksellä. Heti sodan jälkeen liiton jäsenmäärä oli lähes kaksinkertaistunut. Vuonna 1946 se oli noin 14 700. Vuoteen 1950 mennessä jäsenmäärä oli ”normalisoitunut” 8 700:aan. Jäsenmäärä väheni lähes koko 1950-luvun ajan. Vuonna 1955 jäseniä oli 3 300.

Puolue räjähtää, SSN vs. SNK

Vuonna 1950 liitto päätti ottaa käyttöön vanhan nimensä Suomen Sosialidemokraattinen nuorisoliitto (SSN).

Varttuneista demarinuorista huomattava osa ja yhä edelleen yli puolet tuli mukaan 1950-luvulla. He ovat siis SSN-taustaisia.

1950-luvun toiminta oli leimallisesti valistus- ja opintotoimintaa. Työväen Akatemia ja 1951 perustettu Voionmaan Opisto vetivät nuorisoliittolaisia opintojen pariin. Puolueen uusi periaateohjelma hyväksyttiin vuonna 1952. Myös nuorisoliitossa 1953 hyväksytty ohjelma noudatti pitkälti ”Oittisen ohjelman” periaatteita. Puolueen ja sen nuorisoliiton suhteet olivat läheiset.

Kulttuuritoiminta kukoisti 1950-luvulla. Vuonna 1945 pidettiin liiton ensimmäiset henkiset kilpailut sotien jälkeen. Piirijärjestöjen henkiset kilpailut järjestettiin vuosittain piirikokousten yhteydessä. Nuorisoliiton historian mukaan 1945–1950 pidetyissä piirien mestaruuskisoissa esiintyi yli 2500 henkilöä. Henkisissä kilpailuissa lajeina olivat näytelmät, kisälli- ja kisällitäresitykset, kansantanhut, puhekuoroesitykset ja myöhemmin myös valokuvaus ja kuvataide. Soitinmusiikki- ja kuoro-toimintaa oli jonkun verran mutta niiden harrastus keskittyi enemmän työväenyhdistyksiin.

Puoluehajaannus oli hidas ja monimutkainen prosessi. Nuorisoliiton hajoaminen tapahtui Lahden liittokokouksessa 1959, mutta koko prosessin alku voidaan ajoittaa paljon aikaisemmaksi, kenties jopa vuoden 1952 tienoilille. Liiton puheenjohtajana toiminut Antti Hietanen oli valinnut puolensa jo varhain: ”nuorisoliiton oli hyvä olla voittajan puolella”, hänen kerrotaan sanoneen.

Ensimmäiset merkit kiistoista nuorisoliitossa näkyivät jo vuoden 1956 edustajakokouksessa, jossa edustajat jakautuivat kahteen ryhmäkuntaan liiton sihteerin vaalissa. Valitun liittotoimikunnan työ kävi vaikeaksi, kun lähes kaikista asioista jouduttiin äänestämään. Puolue hajosi vuoden 1957 puoluekokouksessa. SDP jäi täpärästi leskisläisille ja lopetti samalla taloudellisen tuen nuorisoliitolle, jonka puheenjohtaja ja sihteeri (Hietanen ja Kymensalo) olivat leimallisesti skogilaisia.

Lahden edustajakokouksen ja liittojuhlien tunnuksina olivat: Toveisuus – Sosialidemokratia. Ainakaan ensinmainittu ei siellä toteutunut.

SNK 1960-luvulla

Porissa kesäkuussa 1959 perustettu SNK aloitti rivakasti. Suurin osa toimivista SSN:n perusjärjestöistä ja piireistä liittyi uuten nuorisoliittoon. Vain Varsinais-Suomessa, Jyväskylässä ja Kuopiossa SNK joutui perustamaan uuden piirijärjestön, kun vanha jäi SSN:lle.

Varttuneiden demarinuorten nykyisessä joukossa 1960-luvulla mukaan tulleita, siis SNK-taustaisia nuorisoliittolaisia on lähes puolet.

Uusi SNK järjesti vuonna 1962 ensimmäiset suuret liittojuhlansa Helsingissä. Ohjelma oli näyttävä. Kulttuuritoiminnan puolesta SNK:n ensimmäistä vuosikymmentä voi hyvin perustein nimittää ”kultaiseksi 60-luvuksi”.

”Demokraattisen” nuorison festivaalit Helsingissä 1962 olivat SNK:lle myös eräänlainen näytön paikka. SNK ja nuorten sosialidemokraattien internationaali IUSY järjestivät festivaalin aikana Helsingissä vastapropagandaoperaation. Festivaalin aikana mellakoitiin puolin ja toisin. SNK kuitenkin välttyi pahemmilta kolhuilta. Sen edustajat eivät osallistuneet ”katutaisteluihin”.

Vuoden 1964 liittokokouksessa SNK hyväksyi tavoiteohjelman, joka kesti aikaa 1970-luvulle asti. Arvo Salon kynäilemässä paperissa kaa-
vailtiin tulevaisuuden (1970-luvun) Suomea. Tavoiteohjelma sisälsi ra-
dikaalejakin uudistuksia. Erityistä oli ohjelman iskevä esitystapa.

Nykyiset varttuneet demarinuoret ottivat paikkansa liiton tehtävis-
sä. Martti Pöysälä tuli Nuorten Kotkien pääsihteerin paikalta samaan
tehtävään SNK:ssa. Matti J. Laine oli samaan aikaan liiton järjestösih-
teerinä. Liisa Vasama oli 1960-luvun aktiivinen liittotoimikunnan jä-
sen. Vuoden 1967 liittokokouksessa nuorempi polvi pyrki liittojohtoon,
muun muassa ehdolla ollut Pertti Paasio joutui pettymään liittotoimi-
kunnan vaalissa. Risto Laakkonen kamppaili puolestaan liiton puheen-
johtajuudesta Ulf Sundqvistia vastaan vuoden 1970 liittokokouksessa.
Seppo Salminen valittiin samassa kokouksessa nuorisoliiton liittotoi-
mikuntaan.

Kotkan liittokokous 1970 päätti SNK:n ”kultaisen 60-luvun”. Väi-
nö Vilponiemi väistyi liiton johdosta ja tilalle valittiin Ulf Sundqvist.
SNK:n toiminnan painopiste siirtyi kulttuurista poliittisempaan suun-
taan. Vaikka liitto yritti myöhemmin elvyttää kulttuuriperinteitään, kult-
tuuriharrastukset eivät SNK:ssa nousseet enää samalle tasolle kuin ai-
kaisempina vuosikymmeninä.

Keitä me olemme?

Varttuneiden demarinuorten risteilyjen osanottajamääristä ei ole kattavaa tilastoa. Tietävästi suurin osallistujajoukko oli vuoden 1994 risteilyllä, jolloin osallistujia oli peräti 222. Ensimmäiselle risteilylle (1993) osallistui noin 90 ikinuorta. Vuonna 2015 osanottajia oli 60. Voidaan sanoa, että osanottajia on ollut vähintään 60 ja enintään 222.

Vuosien 2016 ja 2017 risteilyillä toteutettiin osallistujille kysely, johon vastasi yhteensä 37 muinaisnuorta, osa kaksi kertaa. Otos ei tietenkään ole kattava. On silti oletettavaa, että se antaa jonkinlaisen käsityksen siitä nuorisoliittolaisten sukupolvesta, joka risteilyjen kohderyhmäkin on. On selvää, että 24 vuodessa karsintaa on tapahtunut vanhimmasta päästä. Alussa mukana oli myös 1930-luvulla nuorisoliittoon kuuluneita.

Suurin ryhmä kyselyihin vastanneista (19 henkilöä) oli toiminut nuorisoliitossa jo ennen puoluehajaannuksen aiheuttamaa SNK:n perustamista (1959). Heistä neljä oli aloittanut nuorisoliittolaistaipaleensa jo 1940-luvulla. Aune Hämäläinen liittyi nuorisoliittoon Viitasaaaren Huopanankoskella jo vuonna 1944 ja Aarno Tahvanainen tuli samana vuonna Riihimäen sos.dem. työläisnuoriso-osastoon. Sirkka Allén liittyi 1945 Nuoriin Kotkiin ja demarinuoriin 1947.

1940- ja 1950-luvuilla liittyneistä, eli ”kaikkein muinaisimpien” demarinuorten ryhmästä kaksi ilmoitti liittyneensä vuonna 1959, eli juuri taitekohdassa (Raimo Koivula ja Matti Kuusela).

Kyselyyn vastanneista 16 henkilöä oli mukana SNK:n toiminnassa 1960-luvulla. 1970-luvulla mukaan tulleita oli kyselyyn vastanneista vain kaksi.

Sakari Kiuru ja Aimo Massinen seuraavat tarkasti seminaarin kulkua. Heidän takanaan kommenttiinsa valmistautuu Matti Piipari.

Nuoret Kotkat kuuluvat olennaisena osana varttuneiden demari-nuorten kokemusmaailmaan. Useimmat ovat toimineet molemmissa järjestöissä. Järjestöt olivatkin 1950- ja 1960-luvuilla hyvin lähellä toisi-
aan. Osalla varttuneista demarinuorista on nimenomaan kotkaliikkeen tausta.

Helsinki, Tampere ja Kymenlaakso (erityisesti Karhula) ovat olleet ainakin kyselyn perusteella vahvoja nuorisoliittolaiskeskittymiä aika-
naan. Reilusti yli puolet kyselyyn vastanneista oli liittynyt nuorisoliit-
toon näillä paikkakunnilla. Uusimaa, Satakunta, Oulu ja Pohjois-Karjala
ovat tuottaneet risteilyllekin useampia muinaisnuoria. Turkulaiset ovat
kainostelleet, koska eivät ole juuri vastanneet kyselyihin, vaikka heitä on
ollut porukassa ajoittain runsaastikin. Kyselyyn ei osallistunut yhtäkään
varttunutta demarinuorta Pohjanmaalta, Lapista tai Savosta (Mikke-
li, Kuopio). Aikanaan erityisesti keskisuomalaiset ovat olleet aktiivisia.
Kerran he järjestivät risteilylle jopa oman bussikuljetuksen.

Nuorisoliittolaisten avainkokemukset

Yhteisöllisyyden kokeminen ja ”aatteen palo” ovat kyselyn mukaan eniten nuorisoliittolaisten tärkeimpiä avainkokemuksia.

Paula Parmanne toimi 1950-luvulla erityisesti TUL:ssa (kilpavoimistelu).

– Jo lapsena koin kommunistien painostuksen urheiluliikkeessä ja sen, että se torjuttiin, hän toteaa.

Politiikassa 1950-luvun lopun nuorisoliittolaisille SDP:n hajoaminen oli muistiin jäävä tapahtuma.

Vuonna 1959 nuorisoliittoon liittynyt Matti Kuusela ilmaisi asian ytimekkäästi: – Jo riittää!

Puolueen yhtenäisyyden varjeleminen oli myös Risto Laakkosen mielestä sukupolven tärkein opetus.

– SSN:n siirtyminen TPSL:n leiriin oli ikävä kokemus, SNK:n perustaminen Porissa taas ikimuistoinen, Seppo Salminen toteaa. Seppo oli perustavassa kokouksessa Karhulan läntisen osaston varsinainen edustaja. Osasto oli asiassa innolla mukana. Seuraajia kokoukseen lähetettiin linja-autollinen.

– 1960-luvun alkupuolella politiikka oli värikästä. Vaalitulaisuuksissa kierrettiin ympäri maakuntaa (Pohjois-Karjala). Enkä unohda puoluehajaannuksen aikaa. Elimme ja olimme mukana, Lea Puustinen muistaa.

Matti J. Laine koki, että myös nuoriso voi vaikuttaa. SNK:n järjestösihteerinä hän oli organisoimaassa mm. vuoden 1968 kunnallisvaaleja.

– Monenmonta nuorisoliittolaista saatiin valtuustoihin. Se oli hienoa. Matti oli itsekin saanut kokea vaalimenestystä. Vuoden 1964 vaaleissa hän pääsi 1. varasijalle Kiukaisten valtuustoon.

Seppo Salminen muistaa, että Karhulassa harjoiteltiin väittelytaitoa jakamalla nuoriso-osaston kokouksissa porukka esiintymään eri puolueiden edustajina.

– Keskustelu oli kiihkeää mutta demarit aina voittivat.

Nuorisoliiton ja Kotkien toiminta oli myös opiskelua. Monet kyselyyn osallistuneet mainitsivat opiskelukipinän johtaneen jatko-opintoihin Työväen Akatemiassa tai Voionmaan Opistossa.

Varttuneet demarinuoret ovat aikanaan olleet liikkeen merkittäviä toimijoita kaikilla tasoilla. Mukaan mahtuu liittotoimikunnan jäseniä, piiritaso toimijoita kuin myös osastojen vetäjiä.

Kyselyn perusteella huomattava osa osallistujista on toiminut kotkaohjaajina. Myös kulttuuritausta on edelleen merkittävä. Mukana on entisiä kuorolaisia, ohjelmansuorittajia, kisällejä ja kisällittäriä.

Henkiset kilpailut ja kisälliperinne ovat olleet varttuneille demarinuorille erityisen tärkeitä.

Matti Piipari muistaa voittaneensa SNK:n valtakunnallisen puhekilpailun vuonna 1967.

– Silloin oli menoa, meininkiä ja aatetta. Sodanajan sukupolvi haastettiin. Otettiin valtaa, hän muistaa.

– Ohjelmia tehtiin ryhmätyönä ilman ulkopuolista apua. Vaalikiertueilla esiinnyttiin kisälliporukan kanssa ja harjoittelimme komeita kisällilauluja. Valitettavasti emme silloin osanneet tekstitystä arvostaa ja ne siis katosivat usein tuhkana tuuleen, Seppo Salminen muistelee aikaansa Karhulan läntisessä sos.dem. nuoriso-osastossa.

Terttu Tuomi-Koskelin oli mukana Turengin nuoriso-osaston kisällitärissä ja näytelmäryhmässä.

– Voitimme kunnan mestaruudet ryhmälaulussa ja näytelmissä. Lisäksi voitimme nuorisopiirin henkisten kilpailujen ensimmäisen palkinnon.

– Avainkokemuksena voi varmasti pitää sitä, että eri tehtävissä oleminen toi hyvin monenlaista kokemusta, erityisesti esiintymiseen, Terttu tiivistää.

Toiminta SNK:ssa ja Kotkissa toi itseluottamusta.

– Olin ainoa meidän koulussa, joka käytti kotkapuseroa kotkaviikon aikana. Alussa oli kiusaamista mutta hyvillä argumenteilla suljin muiden suut, Kirsti Tapanainen kertoo.

Nuorisoliiton ja Kotkien leirit ja muut työväenliikkeen isot tapahtumat ovat jättäneet monille vahvan muistijäljen. Kyselyyn osallistuneet ovat maininneet niistä useita:

1946 Kööpenhamina, Roskilde
1949 Norja
1953 Hangon pohjoismainen suurleiri (NKK)
1956 IUSY:n suurleiri Tampereella
1957 Päivän Nuorten liittoleiri
1957 TUL:n liittujuhlat
1957 Altan kalottiretki
1961 Kansainvälinen nuorisoleiri Saksassa
1961 SNK:n retkeilypäivät Varkaudessa
1971 Lahden kansainvälinen leiri
1976 Kotkien suurleiri, Sauvo

Huomattavan moni varttunut demarinuori kertoi kyselyssä löytäneensä elämänkumppaninsa nuorisoliiton riennoista. Tähän joukkoon kuuluu myös tämän kirjoittaja (Antti Vuorenrinne).

Varttuneiden demarinuorten motiivit, "miksi olen mukana"

Varttuneilla demarinuorilla on vahva näkemys nuorisoliiton merkityksestä myöhemmälle elämälle. Monille nuorisoliitto oli hyvin henkilökohtainen kokemus; elämäntoveri löytyi sen piiristä. Mutta mukaan lähti myös muuta, aatteellista pohjaa ja kokemusta toimia yhteiskunnallisissa tehtävissä.

*"Sieltä löytyivät hyvät
ystävät elämän matkalle"*

Sirkka Allén

"Tapasin siellä tulevan mieheni."

Kaija Heinonen

"Sieltä löytyi aviomies."

*"Varmaan nuorisoliittolaisuus on
vaikuttanut moniin periaatteisiin."*

Eila Jokinen

"Se kasvatti aikuisuuteen."

Jukka Kannisto

"Tärkeä politiikan ja kansanvallan pohjakoulu."

"Elinikäinen kiinnostus."

Sakari Kiuru

"Aktiivisuus puoluepolitiikassa koko elämän ajan."

Sirkka Kotola

"Varmuus elämäntilanteissa."

Matti Kuusela

"Nuorisoliiton merkitys oli kasvaminen

SAK:n nuorisosihteerin tehtäviin."

Risto Laakkonen

"Valtavia vaikutuksia. Yhä edelleen olen saanut olla mukana niin monissa ihmisten yhteisöissä."

"Niissä olen huomannut valtavan voiman, joka on muuttanut yhteiskuntaa paremmaksi."

Matti J. Laine

"Sieltä löytyi aviomies."

Arja Mäkelä

"Yhteistyön voima, arvostus vapaaehtoista järjestötyötä kohtaan."

Lea Nikkinen

"Tuntuma erilaisten ihmisten elämään ja oman yhteiskuntakäsityksen muotoutuminen. Ne vaikuttivat ammatinvalintaan."

Paula Parmanne

Huvitoimikunnan jäsen Risto Laakkonen esittelee ideoitaan syyskuun 2017 risteilyllä.

"Paljon hyviä kavereita, joita tapaamme vieläkin."

Ritva Pelttari

"Nuori kotka on aina nuori kotka.

Alussa opitut "säännöt" vaikuttavat vieläkin."

Lea Puustinen

"Kotkaohjaajana toimiminen toi paljon uusia ystäviä sekä perheen yhdessäoloa leireillä."

Mari Salminen

"Loi pohjan käsitellä poliittisia kysymyksiä: varmuus poliittisiin keskusteluihin, kyky hankkia tietoa, valmius ehdokkuuksiin, kyky analysoida erilaisia näkemyksiä."

Seppo Salminen

"Järjestökokemus, joka johti myöhemmin moniin tehtäviin järjestöissä ja puolueyhdistyksessä."

Sirkka-Liisa Skriko

"Valmius kunnallisiin luottamustehtäviin valtuustossa, kunnanhallituksessa ja lautakunnissa."

Esa Talasma

"Paljon hyvä kavereita."

Leo Tamminen

"Antoi itseluottamusta"

Kirsti Tapanainen

Antti Paasio

Muinaisnuorten joukkoa syyskuussa 2017, etualalla Varttuneiden demarinuorten veteraani Pertti Paasio. Taustalla puheenvuoroa on pyytämässä Kalevi Olin.

*"Valmiudet luottamustehtäviin eri paikoissa,
kuntatasolla valtuustossa 40 vuodeksi."*

Terttu Tuomi-Koskelin

"Aatteellinen koulutus ja toverisuhteet."

Liisa Vasama

Monet varttuneista demarinuorista ovat todellisia veteraaneja. Vuosien 2016–2017 kyselyihin vastanneista peräti kuusi oli ollut mukana risteilyllä lähes alusta asti ja yli 20 kertaa.

Osallistuminen risteilyille:

Yli 20 kertaa	6 toveria
15–20 kertaa	4 toveria
10–14 kertaa	8 toveria
5–9 kertaa	6 toveria
alle 5 kertaa	7 toveria

Motiiveja osallistumiselle ei tarvitse hakea kaukaa. Aate, nostalgia, mielenkiintoiset keskustelut, vanhojen toverien tapaaminen ja ajankoh-
taisen tiedon saaminen toistuvat vastauksissa. Myös kulttuuriharrastuk-
set vetävät mukaan. Työväen- ja kisällilauluperinteen aika moni mainitsi
motiivikseen osallistumiselle.

Tieto risteilyistä on yllättävän usein kulkenut ”suusta korvaan” -peri-
aatteella. Verkostot ovat kova sana tiedotuksessa. Myös Vanhojen tove-
rien tapaamiset mainittiin tiedotuskanavana. Kirjeet ovat ensimmäisen
risteilyn jälkeen olleet tärkein informaatiomuoto. Aika moni mainitsi
myös työväenlehden, joissa on ollut ”puffeja” tapahtumasta. Lehdistä
mainittiin Demari, Eteenpäin ja Pohjolan Työ.

Risteilyjen kronikka

1993

Vahva muistitieto kertoo, että ensimmäinen varttuneiden demarinuorten merimatka tehtiin vuonna 1993. Risteily suuntautui Suomenlahdelle. Osanottajat olivat lähinnä pääkaupunkiseudulta.

– Viime vuonna järjestetyllä varttuneiden demarinuorten risteilyllä oli mukana noin 90 osanottajaa lähinnä pääkaupunkiseudulta. Kun tapaaminen oli mukava, päätettiin se uusia ja kutsua siihen osallistujia Kehä III:n ulkopuoleltakin”, todetaan seuraavan vuoden tiedotteessa.

Aivan alussa tapahtuman primus motoreina olivat Lea ja Antti Hietanen. Lea Hietanen toimi alkuaikojen virallisena matkanjohtajana. Hänellä oli työvuosiltaan (Metalliliitto) toimivat kontaktit Viking Line-varustamoon.

Pian risteilykutsun allekirjoittajaksi tuli myös Martti Pöysälä. Kannattaa mainita, että toverukset olivat eri puolilla Lahdessa vuonna 1959, kun SSN sosialidemokraattien puolueriidan seurauksena hajosi ja SNK perustettiin.

Oli siis myös yhteistä muisteltavaa, toki sovinnollisessa hengessä. Vuoden 1959 SSN:n puheenjohtaja Antti Hietanen ei jatkanut enää 1960-luvulla nuorisoliikkeessä. Hän siirtyi ay-liikkeen palvelukseen ja oli myöhemmin lojaali puoluesovun kannattaja.

Varttuneiden demarinuorten yhtenä ajatuksena olikin sovinnon idea. Mukaan haluttiin tovereita puolueriidan molemmista leireistä. Sovinnolle oli selvästi sosiaalinen tilaus. Löytyi hyvin vähän niitä, joille idea ei sopinut.

Martti Pöysälä toteaa kuitenkin, että ”vanhoista asioista” ei ole tehty isoa numeroa. Keskustelut niistä pidettiin virallisen ohjelman ulkopuolella.

– Mielestäni tätä vuotta 1993 tulee pitää risteilyhistoriamme ensi-askelena pitkälle maratonille, jonka pituutta ei ennakolta ilmoitettu, Sakari Kiuru sanoo.

Kuluvana vuonna 2018 (18.-20.9.) järjestettävä risteily on siten jo 25. yhteinen matka.

– Harrastustamme voi jo pitää lajissaan jo pitkäikäisenä ja – kuten tiedämme – osanottajille ja sos.dem. nuorisoliitolle merkittävänä tapahtumien sarjana, Kiuru jatkaa.

– Se todistaa entisten nuorisoaktivistien kunnioittavan omia ja demokraattisen sosialismin perinteitä ja niiden soveltamista ja tarvittavaa uudistumistahtoa nyky- ja tulevan ajan vaatimuksiin. Se on osoitus aatteellisesta uskollisuudesta vastoinikäymisten aikoinakin.

1994

(27.-28.9.1994)

Vuoden 1994 risteily jäi useimmille silloisille osanottajille mieleen, koska m/s Estonia upposi Itämerellä samaan aikaan. Onnettomuus sattui 28.9. noin klo 01.50 yöllä.

Matka (m/s Cinderella) suuntautui Tallinnan satamaan. Osanottajalista on komea: 122 nimeä. Vuoden 1994 osallistujamäärä oli kaikkien aikojen suurin.

Yhteistä ohjelmaa oli (”viime kerrasta viisastuneena”) ensimmäistä risteilyä enemmän. Laivan lähdettyä liikkeelle entinen SAK:n puheenjohtaja, silloinen Eläketiedotustoimiston johtaja Pertti Viinanen kertoi ajankohtaisista eläkeasioista. SNK:sta oli risteilykutsun mukaan pyydetty Ulla Vuolanne kertomaan ”tämän päivän (demari)nuorten toiminnasta”. Sakari Kiurun päiväkirjan mukaan nuorisoliiton toiminnasta kertoi kuitenkin Osku Pajamäki. KSR:n silloinen asiamies Jaakko Kuusela kertoi rahaston kuulumiset. Iltamissa esiintyi Tapanilan sos.dem. nuorisajaoston jäsenet ”vuosimallia 1940–1950”.

IKINUORTEN RISTEILY 28. - 28.9.1994

Hyvä Toveri!

Viime vuonna järjestetyllä varttuneiden demarinuorten risteilyllä oli mukana n. 90 osanottajaa lähinnä pääkaupunkiseudulta. Kun tapaaminen oli mukava, päätettiin se uusia ja kutsua siihen osallistujia "KEHÄ III:n" ulkopuoleltakin.

Risteilynä aika, hinta ja muut siihen liittyvät asiat

Lähtö Katajanokan Viking-terminaalista m/s Isabel-lalla tai Cinderellalla tiistaina 27.9.94 klo 12.00 ja paluu keskiviikkona 28.9. klo 12.00. Kokoonontuminen ja matkalippujen jako terminaalissa klo 11.00.

VRL (Valtion Rautatiet) antaa 50 %:n alennuksen junalippuun osallistumistodistuksen esittäjille (malli liitteenä). Se lähetetään tarvitsijoille syyskuun alussa.

Risteilyn hinta on 250 mk/hlö (yhden hengen hytistä 350 mk). Hintaan sisältyy:

- hyttipaikka A-luokan hytissä kahdelle hengelle
- voileipä, kahvi tai olut
- illallinen ilman juomia
- meriaamiainen

Maksun eräpäivä on 15.8.94. Se on maksettava liitteenä olevalla tilisiirrolla, johon on merkittävä kohtaan "VIESTI" niiden nimet, joilta maksu suoritetaan.

Risteilyn ohjelma

Viime kertaisesta viisastuneena järjestetään enemmän yhteistä ohjelmaa laivan DISKO-tilassa seuraavasti:

Klo 13.00 - 15.00 Voileipä, kahvi tai olut

Pertti Viinanen Eläketiedotustoimistosta kertoo ajankohtaisista eläkeasioista.

SNK:sta on pyydetty Ulla Vuolannetta kertomaan tämän päivän (demari)nuorten toiminnasta.

Klo 18.00

BUFFET-illallinen

Klo 19.00 - 20.30 Tapanilan Sos.dem. Nuoriso-osaston jäsenet "vuosi mallia" 1940 - 50" esittävät ohjelmaa.

Sakari Kiuru muistaa vuodelta 1994 keskustelukumppanejaan: Jorma Hellmanin, Hietaset: Antin, Juhanin, ja Lean, Jaakko Kuuselan, Tauno Mäkeläisen, Martti Pöysälän, Nokelaiset, Aarno Tahvanaisen ja Pirkko Virtasen.

Kiurun päiväkirja kertoo matkasta seuraavaa:

”Asetuin ”taloksi” hyttiini, huolestuin hieman tulevasta merenkäynnistä, joka ei paljoa matkaa häirinytkään.

Kun aamulla tapasin risteilykavereitani laivan aulassa ja sanoin heille hyvää huomenta, Antti Hietanen vastasi, ”ettei mitään hyvää huomenta”. ”Etkö tiedä kamalaa uutista?” Pian selvisi että Suomen aluevesillä Utön ulkopuolella oli tapahtunut hirmuinen merionnettomuus, jossa silloisten tietojen mukaan oli menehtynyt noin 700 ihmistä ja pelastunut noin 90. Myöhemmin luvut nousivat. Hukkuneita oli 852 ja pelastuneita 126. Suurin osa matkustajista oli ollut ruotsalaisia, parisataa virolaista ja vain viisi oli suomalaisia. Monia muitakin kansallisuuksia oli mukana.

Laiva oli ollut matkalla Tallinnasta Tukholmaan. Olimme pahaa aavistamatta nähneet sen ohittavan m/s Cinderellamme Tallinnan lähellä. Epäilimme onnettomuuden syyksi epäkuntoista laivaa, järjestäytymättömyyttä miehistöä, rekka-autojen kiinnityksiä jne. Tapahtuma puhutti meitä koko paluumatkan ajan. Olimmehan itsekin laivassa ja ympärillä oli yhä melko kova myrsky.

Seurasin välillä radiosta ”Tänään kello kymmenen” -lähetystä ja sain lisää tietoja onnettomuudesta. Tuli esiin mahdollisuus, että aluksen keulaportti olisi jäänyt auki...”

Kaija Heinonen muistaa myös traagisen Estonia-yön:

”Muistan yön hyvin. Hietasen Lele ja Antti olivat hytissämme aamuneljän ja seurasimme kuinka tyrsky heitti hytin ikkunaan massoittain vettä vaikka suojaisassa paikassa olimmekin. Aamupalalle mennessämme tuo järkyttävä tapahtuma alkoi paljastua, kun laivan televisioista nähtiin suoraa lähetystä tapahtumasta.”

Myös Sirkka Allén muistaa tapahtuman ”järkyttävimpänä risteilymuistona”.

M/s Estonian tarina

Estonia oli alkuperäiseltä nimeltään Viking Sally. Se rakennettiin Saksassa Meyerin telakalla Papenburgissa vuosina 1979–1980. Meyerhan on nykyisin Turun telakan omistaja. Viking Sally kantoi jo alkuvuosinaan ”huonoa karmaa”. Vuonna 1987 laivassa murhattiin raaka-asti liikemies Antti Eljaala. Myöhemmin samana vuonna saksalainen nuoripari joutui kirvesmurhaajan uhriksi. Nuori mies menehtyi päävammoihinsa. Rikosta ei ole selvitetty. Eljaalan murhaajaksi paljastui tunnettu rikollinen Reijo Hammar. Viking Sally ajoi 1980-luvulla myös kahdesti karille.

Vuonna 1990 alus siirtyi Siljan väreihin. Turku-Tukholma -reitillä se liikennöi vuoden verran nimellä Silja Star. Ratkaisu oli väliaikainen. Siljan alusjärjestelyjen jälkeen laivasta tuli Wasa King ja se siirtyi 1991 Merenkurkun reiteille. Vuonna 1993 alus myytiin Estlinelle ja se ehostettiin Turun korjaustelakalla Estoniaksi.

Estonia upposi 28. syyskuuta 1994 kello 1.50 reitillään Tallinnasta Tukholmaan. Virallisen onnettomuustutkintaraportin mukaan laivan keulavisiiri repeytyi aallokossa irti noin kello 1.15 Turun saariston eteläpuolella ja vettä alkoi tulla autokannelle. Tämän vuoksi laiva kallistui aluksi noin 15 astetta ja pian sen jälkeen 30–40 astetta oikealle. Estonia lähetti hätäkutsuja kello 1.24–1.27 välillä, minkä jälkeen yhteys alukseen katkesi. Alus alkoi nopeasti kallistua ja upota. Kallistuman vuoksi vettä tulvi sisään myös aaltojen rikkomista ovista ja ikkunoista kansilla 3–5. Tämän jälkeen alusta ei olisi voitu enää pelastaa. Estonian uppoaminen oli nopeaa ja väistämätöntä.

Aluksella oli onnettomuushetkellä 989 ihmistä, joista 852 menehtyi. Suurin osa uhreista oli ruotsalaisia ja virolaisia.

1996

Risteilyn sijaan Varttuneet demarinuoret järjestivät tapaamisen Tampereella Demarinuorten 90-vuotisjuhlien yhteydessä. Varsinainen tapaaminen oli Tampereen työväentalon konserttiravintolassa eli Konsussa. Osallistuttiin 90-vuotisjuhlien yhteisiin tapahtumiin. Kokoonnuttiin Keskustorilla, tutustuttiin Vapriikki-museoon ja illanviettokin oli yhteinen. Eri vuosikymmenten ohjelmaryhmät esiintyivät.

Kari Malinen muistaa, että tällä ”kuivan maan risteilyllä” yritettiin koota lauluporukkaa yhdessä Salusiinit-ryhmän Kerttu Näsin kanssa. Yritys jäi kuitenkin yritykseksi, koska kitaraa ei löytynyt eikä saatu edes lainaksi.

Vuoden 1959 trauma näkyi vielä tuolloin siinä, että 1950- ja 1960-lukujen nuorisoliittolaisille oli järjestetty myös toinen tapaaminen. Muis-titieto kertoo, ettei ”varjotapaaminen” kerännyt juurikaan osanottajia.

1997

(22.-23.9.1997)

Huvitoimikunta valmisti risteilyä 16.9.1997 pidetyssä kokouksessa, josta Sakari Kiurulla on päiväkirjamerkintöjä ja kokouksen asialista. Kokous pidettiin Kansan Sivistysrahaston tiloissa, kuten siitä lähtien tapana on ollut. Kokoukseen osallistuivat Antti ja Lea Hietanen, Jaakko Kuusela, Sakari Kiuru ja Martti Pöysälä. Estyneenä oli Pentti Keurlainen. Asialistan mukaan kokouksessa käsiteltiin: 1) Risteilyn järjestelytilannetta, 2) Ilmoittautuneiden listaa, 3) Alustajien värväystä, 4) Risteilyn yleisohjelma ja keskustelutapahtumia sekä 5) Iltamien kulkua ja ohjelmaluonnosta.

Sakari Kiurun päiväkirjan mukaan ”joukkomme kokoontui lähtösatamassa laivan konferenssisaliin, jossa alkoi vakio-ohjelmaan kuuluva keskustelutilaisuus. Sille ei kuitenkaan ollut paljon aikaa, koska laiva oli pian lähtevä ja ulkopuolisten palattava maihin. Ensimmäinen sa-

nankäyttäjä oli KSR:n asiamies Jaakko Kuusela, joka kertoi rahaston resurssista ja apurahojen jaosta.

Sen jälkeen astui mikrofonin käyttäjäksi EU-parlamentin kvestori Pertti Paasio, joka piti selkeän aatteellisen alustuksen. Tärkeä sisältö aatteessamme on tasa-arvon, veljeys ja vapaus. Tämän vapausvaatimuksen uusliberalistit tulkitsevat vahvemman vapaudeksi, mutta sosialidemokraatit vastuulliseksi vapaudeksi. Paasio puhui myös Euroopan Unionissa saamistaan kokemuksista ja jälleen kriittisesti sos.dem. aatteen näkökulmasta.”

”Myöhemmin kahvitilaisuudessa ja käytäväkeskusteluissa tapasin monia tuttuja tovereita. Pohdinnan aiheet vaihtuivat. Niinpä kuulin, että KK:n aikainen työtoverini Viljo Ripatti oli laatimassa ”Kotka sodassa” -kirjaansa. Uuno Nokelainen kertoi Väinö Voionmaa -opistosta laadittavan tutkielmaa. Metalliliiton toimitsijana työskennellyt Pekka Heinonen piti ongelmana demokratian kannalta ammattiyhdistysten jäsenten laimeata kokousosallistumista.

Havaitsin myös puhuvani monien kanssa kiinnostuksella useista työväenliikkeen tunnetuista henkilöistä, kuten esimerkiksi Mauno Koivistosta, ay-johtajista, kuten Jaakko Rantasesta, Valdemar Liljeströmistä, Pehr-Erik Lundhista, Sulo Penttilästä ja Reijo Lindroosista.

Jo ”varttuneessa isässä” olevina, vaan emme ”ikinuorina”, oli meidän keskinäisten keskustelujemme aiheena useasti – ei vain politiikka – vaan terveytemme.”

Iltamaohjelmaan oli merkitty Demarinuorten puheenjohtajan Osku Pajamäen puheenvuoro, sekä yhteislaulua, keskustelua ja muuta ohjelmaa ”tarjonnan mukaan”.

Sakari Kiurun päiväkirjan mukaan:

”Iltamiin kokoonnuimme, kuten aina tapanamme oli. Pääosaa näyttelivät nyt tapanilalaiset kisällilaulajat monipuolisine taitoineen. Juontajana toimi matkanjohtajamme Martti Pöysälä.

Ohjelman lomassa oli puheitakin: Osku Pajamäki, nuorisoliiton puheenjohtaja kertoi järjestönsä kampanjasta rakentaa lähioiden asukkaihin yhteyttä. Muutoin seuraavissa vaaleissa äänestysprosenttimme laskevat ja tulee tilaa oikeistopopulismille, kuten viimeksi Carl I. Hagenin

voittaessa kannatusta Norjassa. Toinenkin ennuste hänellä oli, maahamme hiipivä militarismi.

Iltamaohjelman lomassa neljä vanhaa nuorisoliittolaista kertoi, miten he aikanaan omaksuivat sosialidemokratian. Nuorisoliittoon ja SDP:n jäsenyyteen heitä veti, osalla ”perinnöllisyys” mutta kaikilla tahto taistella sosiaalisia epäkohtia vastaan ja vaikuttaa yhteiskuntaan uudistavasti. Kommunismin eli ”demokraattisen sentralismin” uhka nostatti tuolloin vastarinnan ja kansanvallan puolustamisen tahdon. Muistelijoina olivat Kalevi Perho Turusta, Marjatta Nokka Helsingistä, Fanni Front Jyväskylästä ja Sakari Kiuru, silloin kirjoilla Jalasjärvellä.”

1998

(20.-21.9.1998)

Vuoden 1998 risteilystä on tiedossa vain päivämäärä.

1999

(14.-15.5.1999)

Parin syysristeilyn jälkeen palattiin keväisiin matkoihin. Tälläkin kertaa matka suuntautui Viron rannikolle ja muodollinen matkakohde oli Tallinnan lähellä oleva Muugan satama. Tuohon aikaan näillä risteilyillä ei ollut edes teoriassa mahdollisuutta rantautua määränpäässä.

Risteilyohjelman mukaan Varttuneiden demarinuorten teemana oli tuolloin ”ikäihmisten vuosi”. Teeman mukaisesti pääalustajana oli Sinikka Luja-Penttilä, Eläkkeensaajien Keskusliiton ex-puheenjohtaja. Luja-Penttilä toimi EKL:n johdossa vuosina 1987–1993.

Ohjelmaan on merkitty myös EU:n komission Suomen edustuston päällikön Jukka Oaksen puheenvuoro. Osa oli 1970-luvun SNK:laisia. Hän toimi pitkään kansainvälisissä tehtävissä muun muassa Metalliliitossa. Ennen EU-edustuston päällikkyyttään hän oli europarlamentin sosialistiryhmän puheenjohtajan Pauline Greenin avustaja. Oas menethyi vatsasyöpään syyskuussa 1999.

Kutsukirjeen mukaan ”viihteelliset ohjelmaosuudet sisältävät tavan mukaan osanottajien esittämää perinteistä nuorisoliittolaisohjelmaa”.

2000

Vuoden 2000 risteilystä ei ole säilynyt muistitietoa, eikä päivämääriä.

2001

(2.-3.5.2001)

Tämä oli toistaiseksi viimeinen Suomenlahden toiselle puolelle suuntautunut niin sanottu 20 tunnin risteily. Matka tehtiin m/s Cinderellalla. Sirkka-Liisa Skriko oli nyt huvitoimikunnan sihteerinä ja matkanjohtajana. Hän muistaa, että hänen ensimmäinen matkansa tehtiin Cinderella-laivalla.

– En muista vuotta mutta Jaska Kuusela soitti ja käski paikalle, koska puuttui se, joka tekee työt, Sirkka-Liisa muistelee. Hän on ansiokkaasti hoitanut matkanjohtajan tehtäviä siitä asti eli kohta 18 vuotta.

Vuoden 2001 risteilystä on säilynyt osanottajaluettelo. Siitä ei voi päätellä tarkempaa ohjelmaa, paitsi sen, että nuorisoliiton silloinen puheenjohtaja Kalle Räisänen oli mukana. SDP:n vanhasta kaartista mukana olivat muiden muassa Uki Voutilainen ja Uuno Nokelainen. Jälkimmäinen muistetaan TPSSL:n viimeisenä puheenjohtajana (1970-1973). Sen jälkeen hän teki vielä poliittisen uran SDP:ssä.

2002

(22.-24.9.2002)

Huvitoimikunta kokoontui Sakari Kiurun päiväkirjamerkintöjen mukaan jo edellisen vuoden lokakuussa (25.10.) suunnittelemaan seuraavan vuoden risteilyä huhtikuuksi 2002. KSR:n tiloissa pidetyssä kokouksessa olivat Martti Pöysälä (puheenjohtaja) ja jäsenet Juhani Hietala,

Jaakko Kuusela ja Sakari Kiuru. Sihteerinä ja matkanjohtajana oli nyt siis Sirkka-Liisa Skriko.

Huvitoimikunnassa oli päädytty siihen, että risteilyt suuntautuisivat nyt Tukholmaan. Silloin olisi mahdollista käyttää Martti Pöysälän laajoja verkostoja hyväksi ja saada Ruotsin tovereita alustajiksi. Kaavailuissa oli kutsua mukaan SSU-veteraaneja, kuten ex-pääministeri Ingvar Carlsson ja myös Anna Lindh, joka oli kovassa nosteessa Ruotsin seuraavaksi pääministeriksi.

Martti Pöysälän Ruotsi-verkosto juontaa juurensa yhtäältä SNK:n ja Ruotsin demarinuorten (SSU) vahvoihin suhteisiin 1960-luvulla ja toisaalta uraan Ruotsinsuomalaisten keskusliitossa.

– Nuorisoliittojen suhteet olivat mutkattomat. Me koimme olevamme samaa porukkaa. Yhdessä toimiminen oli itsestään selvää, Pöysälä kertoo SNK-vuosiensa SSU-suhteista.

Martti Pöysälän arkisto

Tukholmasta tuli Varttuneiden demarinuorten kohde vuonna 2002. Ruotsin puolella kebabin makuun ovat päässeet Martti Pöysälä, Sakari Kiuru, Jaakko Kuusela, Heikki Kajanto ja Pertti Paasio. Kuva on vuodelta 2003.

Ensimmäinen Tukholma-risteily ei kuitenkaan toteutunut huhtivaan syyskuussa. Nyt ryhdyttiin noudattamaan ohjelmarunkoa, joka on sittemmin vakiintunut. Risteilyn avajaispäivänä pidetään seminaari tai ”keskustelutuokio” ennen laivan lähtöä, jolloin mukaan voidaan pyytää vaikkapa kiireisiä poliitikkoja. Ruotsin päässä pidetään keskustelutilaisuus samalla periaatteella.

Syyskuussa 2002 avajaispäivän ohjelmassa laivan (m/s Amorella) konferenssitiloissa esiintyivät Kalevi Sorsa, Pertti Paasio, Petteri Oksa, Sakari Kiuru ja Markku J. Jääskeläinen.

Kalevi Sorsan esiintyminen jäi mieleen monille.

– Mukana olivat Kalevi ja Irene Sorsa ja iltamat pidettiin laivan niin sanotulla Punaisella torilla, muistaa Kaija Heinonen.

Sakari Kiurun merkintöjen mukaan Katajanokan tilaisuudessa olisi esiintynyt myös Uutispäivä Demarin tuolloinen kolumnisti ja ex-päätoimittaja Aimo Kairamo, aiheena Israelin politiikka ja Lähi-idän kärjistyntä tilanne?

Ruotsin puolella pääalustaja oli Palme-instituutin johtaja Gunnar Lassinantti ja ruotsinsuomalaisten eläkkeensaajien puheenjohtaja Aarre Lehtinen.

Kiurun päiväkirjamerkintöjen mukaan risteilyllä olisi esitetty pienoisnäytelmä, mahdollisesti Tapanilan nuorisoliittolaisten toimesta. Ilan ohjelmassa oli edelleen Sakarin päiväkirjamerkintöjen mukaan Eino Haron ja Pentti Keurulaisen puheenvuorot.

Tälle risteilylle jyväskyläiset varttuneet demarinuoret osallistuivat isommalla joukolla. He tulivat Katajanokalle omalla tilausajobussillaan. Osanottajia vuoden 2002 risteilyllä olikin yli 80.

2003

(22.-24.9.)

Vuoden 2003 risteilyä alettiin valmistella tavan mukaan jo keväällä. Tal-
lella on huvitoimikunnan asialista 11.4.2003, jonka mukaan toimikun-
taan kuuluivat tuossa vaiheessa Pekka Heinonen, Sakari Kiuru, Jaakko

Kuusela, Matti J. Laine, Petteri Oksa (Demarinuorten edustaja), Sirkka-Liisa Skriko ja Martti Pöysälä.

Ruotsin ulkoministeri ja risteilyvieraaksikin kaavailtu Anna Lindh murhattiin 11. syyskuuta eli vajaat pari viikkoa ennen risteilyä. Sen johdosta päätettiin viime hetkellä lisätä ohjelmaan yhteinen kukkien vienti Lindhin muistopaikalle Tukholman kaupungintalolle.

Lähtöpäivän keskustelutuokiossa esiintyivät silloinen SDP:n puuesihteeri Eero Heinäluoma, kansanedustaja Jouko Skinnari ja Telan johtaja Markku J. Jääskeläinen.

Martti Pöysälän arkisto

Monille vaikuttavin risteilymuisto on vuodelta 2003, kun Ruotsin ulkoministeri Anna Lindh oli juuri murhattu. Varttuneet demarinuoret veivät ruusunsa Lindhin muistopaikalle Tukholman kaupungintalolle. Joukossa olivat myös maidensa entiset ulkoministerit Pertti Paasio (kuva) ja Sten Andersson.

Skinnarin tehtävänä oli pohtia sosialidemokratian aatetta nykypäivän haasteiden valossa. Mikä on olennaista aatteessa tänään, häneltä kysyttiin.

Heinäluoman aiheena oli "punamullan paluu". Kevään 2003 vaaleissa Anneli Jäätteenmäen johtama kepu oli vienyt SDP:ltä "rinnan mitalla" maan suurimman puolueen aseman. Jäätteenmäen hallitus kuitenkin kaatui alkumetreillä pääministerin faksikohuun. Punamultapohjalta kuitenkin jatkettiin, nyt Matti Vanhasen johdolla. Usein on jäänyt vähemmälle huomiolle, että vuoden 2003 vaaleissa myös SDP kuului vaalien voittajiin.

Kun risteilyväki saapui seuraavana aamuna Tukholmaan, vastassa oli yllättäen vasta iltapäivän tilaisuuteen odotettu Ruotsin entinen ulkomi-

Anna Lindh (1957-2003)

Syyskuussa 2003 murhatulla Ruotsin ulkoministerillä Anna Lindhilla oli vankka nuorisoliittolaistausta. Hän liittyi SSU:n jäseneksi jo 12-vuotiaana kotiseudullaan Enköpingsissä. Samana vuonna Olof Palmesta tuli sosialidemokraattien puheenjohtaja. Lindh oli innoissaan erityisesti Palmen kansainvälisyydestä ja osallistui muun muassa Vietnamin sotaa vastustaviin mielenilmauksiin.

1970-luvulla Anna Lindh haaveili journalistin urasta ja oli paikallislehti Enköpings-Postenissa kesätoimittajana. Hän lähti kuitenkin opiskelemaan oikeustiedettä Uppsalaan ja Tukholmaan. Hänestä tuli kansanedustaja vuonna 1982. Samana vuonna hän valmistui juristiksi. Vuonna 1984 hänestä tuli ensimmäinen naispuolinen SSU:n puheenjohtaja. SAP:n puoluehallitukseen hänet valittiin vuonna 1991. Puolueen oppositiokaudella 1991-1994 hän toimi Tukholman kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen neuvoksena ja Tukholman kaupunginteatterin johtokunnan puheenjohtajana. Vaalivoiton 1994 jälkeen Anna Lindhistä tuli ympäristöministeri Ingvar Carlssonin kolmanteen hallitukseen. Göran Perssonin kaudella vuodesta 1998 alkaen hän toimi ulkoministerinä kuolemaansa saakka. Hän oli aktiivinen toimija Balkanin alueen

nisteri Sten Andersson. Hän oli hukannut kutsunsa mutta saapui paikalle kalenterimerkintänsä perusteella. Siinä ei ollut kellonaikaa, joten Andersson oli päättänyt kaiken varalta tulla laivaa vastaan. Tämä sopikin hyvin, sillä Andersson lähti mukaan Tukholman kaupungintalolle Anna Lindhin muistopaikalle.

Niinpä varttuneiden demarinuorten ruusut Anna Lindhin muistopaikalle laskettiin kahden ex-ulkoministerin, Ruotsin Sten Anderssonin ja Suomen Pertti Paasion johdolla. Apeli Halisen säestyksellä laulettiin sosialidemokraattisen liikkeen kenties yhteispohjoismaisin työväenlaulu Vapauden viesti.

Hetki oli monille sykähdyttävä, tavallaan surullinen mutta varmasti mieleenpainuva.

rauhanprosesseissa. Ruotsin EU-puheenjohtajuuskaudella hän oli sovittelijana Makedonian konfliktissa yhdessä EU:n korkean edustajan Javier Solanan kanssa.

Anna Lindh joutui 10.9.2003 puukotuksen uhriksi NK:n tavaratalossa Tukholmassa. Hän menehtyi seuraavana päivänä. Viimeisinä elinviikkoinaan hän kampanjoi voimakkaasti Ruotsin EMU-jäsenyyden puolesta. Kansa äänesti lopulta kuitenkin toisin.

Puukottaja Mijailo Mijailovic saatiin kiinni pari viikkoa myöhemmin ja hän on tunnustanut tekonsa. Puukottaja sai elinkautisen tuomion teostaan.

Anna Lindhin hautakivi sijaitsee Tukholmassa Katarinan kirkkopuistossa. Hänellä on muistomerkki myös Söderin kaupunginosan Medborgarplatsenilla. Hänen nimissään toimii myös muistosäätiö.

Ruusuja Anna Lindhin muistolle.

– Kävimme porukalla laulamassa valtavan ruusukummun äärellä kaupungintalon pihalla. Hetki oli vavahduttava, kun laulun jälkeen laskimme jokainen punaisen ruusun kummulle, Kaija Heinonen toteaa.

– Anna Lindhin muistopaikan kukkameri ja laulumme siellä jäi mieleen, Matti Piipari muistaa.

Iltapäivän keskustelutuokiossa kuultiin vielä Sten Anderssonin alustus. Ruotsin kansanäänestys euroon siirtymisestä oli ollut vain viikko ennen risteilyä. Anna Lindhin murha katkaisi ikävästi kampanjat mutta ei luultavasti vaikuttanut lopputulokseen. Vaikka Ruotsin sosialidemokraattinen hallitus kannatti euroon siirtymistä, liike oli kysymyksen suhteen kahtiajakautunut. Muiden muassa ammattiyhdistysliike vastusti euroa.

Pohjolan sosialidemokraattinen nuorisoliitto (FNSU)

FNSU:n ensimmäinen liittokokous pidettiin Malmössä keväällä 1963. SNK:sta oli paikalla varsin suuri delegaatio. Ingvar Carlsson valittiin liiton ensimmäiseksi puheenjohtajaksi ja SSU hoiti ensimmäisen liittokokouskauden liiton sihteeristää.

– FNSU:sta haluttiin luoda ”oikea” toiminnallinen ja poliittisesti kantaa ottava yhteistyöjärjestö. Mielestäni siitä tulikin sellainen, Martti Pöysälä toteaa.

Liittotoimikunnan kokouksia pidettiin vuoroon eri jäsenmaissa. Oli monenlaisia tapahtumia, kuten isoja pohjoismaisia leirejä. Ensimmäinen pidettiin Tanskan Sönderborgissa. Yksi leireistä oli Gotlannissa ja yksi Budvassa Jugoslaviassa nykyisen Montenegron alueella. Vuoden 1965 liittokokous oli SNK:n liittojuhlien yhteydessä Porissa. SNK sai hoitoonsa liiton toimiston. Puheenjohtajaksi Porissa valittiin Martti Pöysälä. Sihteerin tehtäviä hoiti SNK:n tiedotussihteeri Lauri Sivonen.

Nykyään FNSU:n jäseninä ovat myös Baltian maiden demarinuorten liitot.

FNSU:n ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Ingvar Carsson.

2004

(6.-8.9.)

Vuoden 2004 risteilyltä on säilynyt Martti Pöysälän avauspuhe, jossa hän toteaa, että nuorisoliittolaismuistojen lisäksi varttuneille demari-nuorille on kertynyt myös risteilymuistoja.

- Kymmenen vuotta sitten katselimme kahvikupin ääressä Tallinnan satamassa uudehkon Tukholman reitin laivan lähtöä ja aamulla noustamme ja laivan aulatiloihin tultuamme seurasimme televisiosta järkyttyeinä tietoja Estonian tuhosta, hän sanoi.

Avauksen yhteydessä vietettiin myös hiljainen hetki poismenneille muinaisnuorille, joista Pöysälä mainitsi Rauni Eroahon, joka oli ennen äkillistä menehtymistään ehtinyt ilmoittautua tällekin risteilylle.

Martti Pöysälän arkisto

Vuoden 2004 risteilyn päättähti oli Ruotsin entinen pääministeri Ingvar Carlsson. Kuvassa Carlssonia jututtavat Pertti Paasio ja Kari Malinen.

Muinaisnuoria Ruotsista ja Suomesta: Ingvar Carlsson ja Paula Toivonen.

Avauksen jälkeen satamassa pidettyä keskustelutuokiota ryhtyi vetämään Tuulikki Kannisto. Alustajana oli ulkoministeri Erkki Tuomioja.

Risteilyn päätähti oli kuitenkin Ruotsin entinen pääministeri ja SSU-johtaja Ingvar Carlsson, jonka alustus kuultiin Tukholman satamassa. Tilaisuudesta oli myöhemmin juttu ja kuva Eläkkeensaaja-lehdessä.

2005

(19.-21.9.)

Vuoden 2005 risteilyohjelman mukaan tulevat presidentinvaalit (2006) olivat jollakin tavalla esillä. Presidentti Tarja Halonen oli ehdolla toiselle kaudelle. Vanha ”presidentintekijä”, Telan johtaja Markku J. Jääskeläi-

nen kuului jo ”kalustoon” mutta tällä kertaa hänellä oli kerrottavaa myös presidentinvaalien kampanjasta.

Toinen lähtöpäivän keskustelutilaisuuden alustaja oli entinen suur-lähettiläs Ilkka Ristimäki, aiheenaan ”Suomen asialla kaukomailla ja YK:ssa”.

Ruotsin puolella keskustelutilaisuuden alustajana esiintyi silloinen kansanedustaja (nykyinen ministeri) Mikael Damberg. Hän kertoi Ruotsin sosialidemokraattien vuoden 2006 vaalinäkymistä.

Risto Laakkonen kertoi, miten Suomi on muuttunut ja tulee muuttumaan, kun maahanmuuttajien määrä kasvaa.

Ruotsinsuomalaisten keskusliittoa edustivat Riitta-Liisa Damberg ja Aatos Kosonen.

Ohjelmassa oli myös Demarinuorten puheenvuoro. Sen käytti nuori-soliiton silloinen pääsihteeri Henrik Haapajarvi. Liiton (sen edeltäjien) perustamisesta tuli seuraavana vuonna (2006) kuluneeksi sata vuotta.

Martti Pöysälän arkisto

Kahvitalolla vuoden 2005 risteilyllä. Taustalla Demarinuorten silloinen pääsihteeri Henrik Haapajarvi.

Mikael Damberg (1971-)

Ruotsin nykyinen elinkeinoministeri Mikael Damberg on vieraillut Varttuneiden demarinuorten tapahtumissa useita kertoja. Dambergilla on suomalaistaustaa. Hänen äitinsä Riitta-Liisa toimi 1960-luvulla aktiivisesti SNK:ssa ja oli muun muassa piirin puheenjohtaja.

Myös Mikael Damberg on entinen aktiivinen SSU-lainen 1980-luvulta alkaen. Vuosina 1999–2003 Damberg oli SSU:n puheenjohtaja. Damberg valittiin tehtävään vain kahden äänen erolla. Ruotsin nuorisoliitto oli tuolloin jossain määrin jakaantunut. Dambergia pidettiin liiton ”oikeistofalangin” edustajana. Hän pyrki kuitenkin voimakkaasti eheyttämään liittoa.

SSU-kautenaan Damberg sai puolueessa läpi vaatimuksen ylimääräisestä isäkuukaudesta. Vuoden 2001 puolueohjelmaan Damberg ja SSU saivat läpi lausuman, jonka mukaan puolue on feministinen.

Vuonna 2002 Damberg valittiin valtiopäiville. Kansanedustajan hän toimi pitkään sivistysvaliokunnassa ja on ollut sosialidemokraattien koulupolitiikan ykköskärki. Vuosina 2012–2014 Mikael Damberg oli sosialidemokraattien valtiopäiväryhmän puheenjohtaja ja siinä tehtävässä oppositiopuolueen näkyvimpiä hahmoja. Vaalivoiton 2014 jälkeen Dambergista tuli odotetusti tärkeä ministeri Stefan Löfvenin hallitukseen.

Ministerinä Damberg on sanonut edistävänsä yritysmönteistä ilmapiiriä. Hänen aikanaan Ruotsikin on saanut iloa talouskasvusta ja uusista työpaikoista. Toisin kuin meillä, Damberg ei ole pistänyt myönteisiä talousuutisia pelkästään omaan ja puolueensa piikkiin vaan arvostanut muita kasvun tekijöitä, myös Ruotsin talouselämää. Hän on ollut aloitteellinen myös sosiaalisten yritysten kehittäjänä ja vihreiden työpaikkojen puolestapuhujana.

2006

(4.-5.9.)

Avauspuheenvuorossaan Martti Pöysälä totesi, että matka suuntautuu Tukholmaan nyt viidennen kerran. Hän kiitti osanottajia siitä, että niin-kin moni oli mukana, vaikka syksyn aikana oli kilpailevia tapahtumia, kuten esimerkiksi nuorisoliiton 100-vuotisjuhlat Tampereella. Osanottajia risteilyllä oli 66.

Päivän keskustelut avasi Markku J. Jääskeläinen, joka toi mukanaan tällä kertaa myös Tikkurilan Kisällit, jotka esiintyivät ohjelman aluksi. Jääskeläisen alustuksen aiheena oli: ”Voivatko eläkkeensaajat odottaa mitään hyvää lähiaikoina?”

Puoluesihteeri Maarit Feldt-Ranta esitteli keinoja, joilla SDP saavuttaisi vaalivoiton kevään 2007 vaaleissa.

Ruotsin ohjelman pääesiintyjä oli entinen nuorisoliittolainen, ministeri ja valtiopäivien puhemies Thage G. Peterson. Häneltä odotettiin kommentteja Ruotsin vaalitulanteesta. Vaalithan pidettiin 17. syyskuuta. Tilanne oli tuossa vaiheessa hyvin tasainen ja jännittävä. Fredrik Reinfeldtin johtamat porvarit ottivat kuitenkin vaalivoiton ja Göran Perssonin SAP joutui oppositioon.

Toinen Tukholman keskustelutilaisuuden alustaja oli entinen Ruotsin valtiopäivämies Erkki Tammenoksa. Pöysälän mukaan Tammenoksa oli ensimmäinen varsinainen ruotsinsuomalainen valtiopäivien jäsen.

Vuonna 2006 tuli kuluneeksi 20 vuotta Olof Palmen murhasta. Siksi saattaa olla juuri tämä kerta, kun osa Varttuneista demarinuorista vieraili Palme-museossa ja Palmen hautamuistomerkillä.

Thage G. Peterson (1933-)

Thage G. Peterson on syntyjään smoolantilainen mutta asuu Tukholmassa Nackan kunnassa. Hän oli SSU:n liittohallituksessa vuodesta 1961 alkaen ja nuorisoliiton varapuheenjohtaja ja liittosihteeri 1964–1967. Jo tuossa vaiheessa Peterson osallistui Nackan kunnallispolitiikkaan. Valtiopäiville Peterson valittiin vuonna 1971. Pitkä parlamentaarinen ura päättyi vasta vuonna 1998. Ministerinä hän oli useaan otteeseen vuosina 1975–1997. Hän on ollut muun muassa teollisuus-, oikeus- ja puolustusministeri. Valtiopäivien puhemiehenä hän toimim vuosina 1988–1991.

2000-luvulla Peterson on aktivoitunut Afganistanin kysymyksissä. Hän on vaatinut Ruotsin joukkojen vetämistä pois Afganistanista ja kritisoinut osallistumista Nato-vetoiseen toimintaan maassa. Petersonin mielestä toiminta on vaarantanut Ruotsin kansainvälistä asemaa uskottavana rauhanvälittäjänä.

2007

(17.-19.9.)

Lähtöpäivän keskustelutilaisuuden alustajat olivat SDP:n varapuheenjohtaja Maria Guzenina ja eduskuntaan palannut entinen Euroopan oikeusasiamies Jacob Söderman.

Sakari Kiurun päiväkirjamerkintöjen mukaan Guzenina puhui SDP:n ajankohtaistavoitteista, joissa hän korosti oikeudenmukaisuuden

periaatetta. Jacob Söderman selosti SDP:n eduskuntavaaleissa saamaa huonoa tulosta ja kysyi, miten vaalitappion jälkeen edetään.

Sakari Tahvanainen kommentoi: ”Syynä oli köyhien unohtaminen”.

Vuoden 2007 vaaleissa SDP menetti 8 edustajapaikkaa ja tuli vasta kolmanneksi, kun Jyrki Kataisen kokoomuskin kiilasi ohi ja voitti 10 lisäpaikkaa. Vaalitappion seurauksena SDP:n puheenjohtaja Eero Heinäluoma luopui seuraavana vuonna pestistä ja Hämeenlinnassa 2008 SDP:n johtoon valittiin Jutta Urpilainen.

Eläkeasioista puhui Kirsi Silvan. Nuorisoliiton edustajana oli liiton puheenjohtaja Heta Välimäki.

Tukholmassa kaupunkiin tutustumisen jälkeen Tukholman ns. oppositiokaupunginjohtaja Carin Jämtin selosti Ruotsin poliittista tilannetta ja SAP:n vaalitappion syitä ja talouspoliittisia linjauksia. Jämtin valittiin myöhemmin muun muassa SAP:n puoluesihteeriksi.

2008

(15.-17.9.)

Edellisen vuoden tapaan satamassa alusti puolueen varapuheenjohtaja Maria Guzenina.

Laivalla esiintyi Ruotsin lehdistöasimies Yrsa Stenius, Aftonbladetin entinen kulttuuripäätoimittaja ja Suomessa asuessaan Arbetarbladetin päätoimittaja. Alustuspuheenvuoron otsikko oli ”Sosialidemokratian ajankohtaiset haasteet”.

Risto Laakkosen mieleen olivat jääneet Yrsan viiltävät arvioit Ruotsin sosialidemokraattien heikkouksista ja vahvuuksista.

Iltatilaisuudessa muisteltiin politiikan vuosia 1948, 1958 ja 1968. Muistelijoina olivat Sakari Kiuru, Martti Pöysälä ja Pertti Paasio. Aihe herätti vilkasta keskustelua.

Matti J. Laine toimi nyt iltamien juontajana. Karhulan läntisen nuoris-osaston maineikas Tirpuset-ryhmä esiintyi. Kotkan kaupungin-teatterin grand old man Matti Piipari pakinoi, kuten useilla muillakin risteilyillä.

Tällä kertaa ohjelmassa oli Tukholman kaupunkikierros, jonka aiheena oli ”vanha suomalainen kaupunki”. Siis miten suomalaisuus vaikuttaa ja näkyy Tukholmassa. Asiantunteva opas löytyi Aatos Kososen verkostojen kautta.

– Tämä oli hyvin informatiivinen historian oppitunti, Martti Pöysälä muistaa.

Iltapäivän keskustelutilaisuudessa Tukholmassa alustivat Mikael Damberg SAP:n tilanteesta ja liittosihteeri Stefan Svensson ABF:n (Ruotsin Työväen sivistysliitto) toiminnasta.

– Saatiin Ruotsin työväen sivistystoiminnasta hyvin vahva kuva. Se on sitä yhä edelleen.

Ennen iltamia Demarinuorten varapuheenjohtaja Jussi Häyhä kertoi liiton toiminnasta.

Martti Pöysälän arkisto

Retkeilemässä Tukholmassa Klarakyrkanin puistikossa. Patsaan muodossa mukana on myös runoilija Nils Ferlin. Vasemmalta Anelma Huhtala, Heikki Kajanto, Martti Pöysälä, Pertti Paasio ja Sakari Kiuru. Kuva on vuodelta 2003.

Aatos Kosonen ja hänen salkkunsaa

Tampereella 3.8.1930 syntynyt Aatos Kosonen muutti Ruotsiin parempien työmahdollisuuksien perässä 1950-luvun loppupuolella. Hyvä metallimies asettui Örebrohon, jossa alkoi pian osallistua aktiivisesti ay-toimintaan. Hänestä tuli luottamusmies ja puolueaktiivi. 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa hän oli Ruotsin Työväen sivistysliiton eli ABF:n paikallinen toimitsija. Ruotsin Suomalaisseurojen palvelukseen hän tuli 1970 järjestösihteeriksi. Hän toimi 1970-luvun lopulla myös runsaan vuoden keskusliiton vt. pääsihteerinä.

Kun varttuneiden demarinuorten risteilyt siirtyivät Ruotsin reitille, Kososesta tuli tärkeä yhdyshenkilö ja "asiamies", joka monella tavoin auttoi risteilyväkeä Ruotsin puolella. Hän esimerkiksi organisoii vuoden 2003 sata ruusua Tukholman kaupungintalolle Anna Lindhin muistopaikalle.

Aatos Kosonen viihtyi hyvin Varttuneiden demarinuorten seurassa. Eräänkin kerran hän oli vähällä myöhästyä lähdössään laivasta. Hän ehti kuitenkin juuri ja juuri poistua laivasta ennen kuin se lähti kohti Helsinkiä. Sen sijaan Kososen salkku ei ehtinyt hänen mukaansa. Laivan konferenssitaloa hoitava emäntä löysi salkun, joka sisälsi Kososen rahat, henkilöpäpaperit ja muun tärkeän omaisuuden. Alkoi operaatio salkun palauttamiseksi alkuperäiselle omistajalleen. Ongelma oli muun muassa siinä miten saada Kososelle viesti salkun löytymisestä. Hänen matkapuhelimensa oli nimittäin salkussa.

Kaikki kuitenkin järjestyi, kiitos Viking Linen osaavan henkilökunnan. Maarianhaminassa salkku siirtyi Helsinkiin menevästä laivasta takaisin Tukholmaan menevään alukseen. Kosonenkin löytyi vastaanottamaan salkkuaan, joka saapui aikanaan Tegelvikin satamaan Vikingin terminaaliin.

2009

(23.-25.9.)

Satamassa pidetyn keskustelutilaisuuden pääalustaja oli SDP:n puoluesihteerii ja nykyinen Raision kaupunginjohtaja Ari Korhonen. Kiurun

muistiinpanojen mukaan hän haki vastausta kysymykseensä: ”Mitä ovat SDP:n nousun avaimet?” Vastauksia varmaankin oli mutta ei sellaisia, joilla lukko olisi auennut.

Eläkeasioista puhui kansanedustaja Sirpa Paatero.

Iltatilaisuudessa laivalla SDP:n ja SNK:n entinen puheenjohtaja Ulf Sundqvist puhui SDP:n ideologian ongelmakohdista. Aihetta käsitel-

Martti Pöysälän arkisto

Vuoden 2010 risteilyllä vierailtiin Tukholman Suomi-talolla. Martti Pöysälän seurassa Reino Särkijärvi ja taloa esitellyt Bengt Packalén.

tiin paneelissa ja sen yhteydessä käytiin yleiskeskustelu. Sundqvist oli mukana porukassa sillä kertaa Maarianhaminaan asti.

Tukholman päässä vierailtiin nyt Ruotsinsuomalaisten keskusliitossa.

Tälläkin kertaa Tukholman iltapäivän keskustelutilaisuudessa alustajana oli Mikael Damberg parinaan Suomen Ruotsin suurlähettiläs Markus Lyra. Sakari Kiurun päiväkirjamerkintöjen mukaan molemmat analysoivat omista näkökulmistaan Ruotsin poliittista maisemaa.

Tikkurilan kisällit esiintyivät iltamissa.

Sakarin päiväkirja kertoo myös, että ristelyn aikana kuultiin huhuja yhden matkustajan hyppäämisestä yli laidan. Puhuttiin pelastusoperaatiosta?

2010

(15.-17.9.)

Vuoden 2010 risteilyn avauskeskustelussa pureuduttiin jo seuraavan vuoden eduskuntavaaleihin. Alustajana oli entinen SDP:n puheenjohtaja, silloinen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Eero Heinäluoma.

Eläkeasioista vieraina olivat Telan Heikki Raittila ja Markku J. Jääskeläinen. Demarinuoria edusti heidän tuore puheenjohtajansa Timo Kontio.

Sakarin päiväkirjan mukaan merenkäynti oli kovaa.

Iltaseminaarin paneelin moderaattorina oli Sakari Kiuru ja osanottajina Seppo Salminen, Ilpo Rossi ja Sirkka Kotola.

Tukholmassa vierailtiin Suomi-talossa, jonka esitteli Bengt Packalén, aikaisempi Ylen toimittaja. Hän kertoi toisen muuttajapolven olevan kiinnostunut suomen kielestä, jonka he ovat lähes menettäneet. Halu opiskella suomea on kasvussa.

Iltapäivän keskustelutilaisuuden alustaja oli jo vakiovieraamme valtiopäivämies Mikael Damberg. Ruotsin 2010 vaalit olivat aivan ovella. SAP meni vaaleihin Mona Sahlinin johdolla mutta ei onnistunut selättämään porvariallianssia.

Peter Hultqvist (1958-)

Ruotsin nykyisellä puolustusministerillä Peter Hultqvistilla on myös suomalaisia juuria. Hänen äitinsä oli kotoisin Kuusamosta mutta tuli Ruotsiin sotilapsena. Hultqvist muistaakin hyvin lapsuutensa kesänvietot Kuusamon seudulla.

Peter Hultqvist syntyi Gävlessä mutta perheen koti oli sittemmin Borlängessä. Hän on taustaltaan journalisti. Ura alkoi toimittajana Dala-Demokraten -lehdessä, josta hän siirtyi pohjoiseen Luulajaan Norrlandska

Socialdemokratenin pääkirjoitustoimittajaksi. Myöhemmin hän oli Ruotsin demarien jäsenlehden AiP:n (Aktuellt i politiken) päätoimittaja.

SSU:ssa Hultqvist oli Taalainmaan piirin puheenjohtaja ja liittohallituksen jäsen.

Peter Hultqvist valittiin valtiopäiville vuoden 2006 vaaleissa. Hänet on aikaisemmin laskettu kuuluvaksi SAP:n vasemmistosiipeen. Hultqvist on vastustanut Ruotsin Nato-jäsenyyttä ja ollut aktiivinen muun muassa Palestiinan kysymyksessä.

Hänet valittiin Stefan Löfvenin hallituksen puolustusministeriksi 2014. Viime vuoden IT-skandaalin yhteydessä porvaripuolueiden allianssi vaati myös hänen erottamistaan hallituksesta. Löfven ilmoitti kahden ministerin lähtevän mutta Hultqvistin pitävän paikkansa. Hultqvist on ollut aktiivinen puolustusministeri. Hänen kaudellaan Ruotsi on palauttanut asevelvollisuuden ja alkanut ajaa ylös lähes lakkautettuja maavoimiaan. Hän on myös edistänyt voimakkaasti puolustusyhteistyötä Suomen kanssa.

2011

(13.-15.9)

Katajanokan satamaosuudessa esiintyi ulkoministeri ja kansanedustaja Erkki Tuomioja. SDP oli palannut hallituspuolueeksi 2011 vaalien jälkeen tappiosta huolimatta. Vaikeiden hallitusneuvottelujen jälkeen saatiin aikaan Jyrki Kataisen johtama niin sanottu sixpack-hallitus.

Illan paneelin teemana oli Sakari Kiurun päiväkirjan mukaan pohjoismaisen yhteistyön arvoisäلتö. Pertti Paasio alusti.

Ruotsin keskustelutilaisuudessa pääalustajana oli tällä kertaa valtiopäivämies ja nykyinen puolustusministeri Peter Hultqvist. Hultqvist esitteli SAP:n oppositiopolitiikan kärkiteemoja.

Iltamissa esiintyivät Rafaelin enkelit, nyt lähes täydessä kokoonpanossaan. Juontajana oli Veli Heikkilä. Mukana oli myös työväen- ja kotikalaulujen veteraaneja, kuten Kerttu Näsi, Pirjo Romppanen ja tietysti Ilpo Rossi. Demarinuorten puheenjohtaja Timo Kontio oli myös mukana matkalla.

Sakaran päiväkirjan mukaan tälläkin kertaa merimatalla oli myrskyä.

2012

(12.-14.9.)

Kunnallisvaalit pidettiin noin kuukauden päästä vuoden 2012 risteilystä. Vaalit olivat SDP:n puoluesihteerin Reijo Paanasen pääaihe. Hän totesi myös SDP:n periaateohjelmatyön käynnistyneen. Sakari Kiurun päiväkirjan mukaan monet osanottajat totesivat: ”Vihdoin!”

Kunnallisvaaleissa SDP sai 19,6 prosenttia äänistä ja tuli maaliin toisena kokoomuksen jälkeen.

Lähtöpäivän keskustelutilaisuuden ohjelmassa oli myös Eläkkeensaajien Keskusliiton puheenjohtajan Matti Heiskasen esitys eläkepolitiikasta. Tradekan hallintojohtaja Perttu Puro kertoi osuuskunnan tilanteesta.

Illan paneelissa teemana oli ”oikeudenmukaisuuden aito toteuttaminen”. Panelisteina olivat Seppo Salminen, Ilpo Rossi ja Sirkka Kotola ja ”moderaattorina” Sakari Kiuru.

2013

(24.-26.9.)

Lähtösataman puhujana oli kansanedustaja Maarit Feldt-Ranta, jonka teemana oli Sosialidemokraattien pohjoismaiden yhteistyön vahvistaminen.

Martti Pöysälä kertoi risteilyjemme tähänastisista vaiheista ja kokemuksista Estonia-vuodesta alkaen. Sakari Kiuru arvelee, että tässä yhteydessä saattoi syntyä ajatus Varttuneiden demarinuorten risteilyhistoriikista.

Antti Paasio

Nuoret Kotkat ovat olleet Varttuneille demarinuorille tärkeä kiintopiste. Kotkaliiton toiminnanjohtaja Lea Väänänen onkin muinaisnuorten vakiovieras.

Lähtöpäivän iltaojelmaan kuului Pertti Paasion tulevaisuuteen suuntaava esitys.

Tukholmassa vierailtiin tällä kertaa Suomi-kodissa. Ruotsinsuomalaisten vanhustenhuollon ongelmana on ollut se, että dementiaa potevat vanhuset unohtavat oppimansa ruotsin kielen ja pärjäävät huonosti paikallisissa hoitopaikoissa. Tarvitaan siis Suomi-kodin kaltaisia paikkoja, joissa voi käyttää kieltä, jonka vielä muistaa – siis suomea.

– Oli mielenkiintoinen kohde, Kaija Heinonen kommentoi.

Iltapäivän keskustelutilaisuudessa vakiovieras Mikael Damberg puhui Ruotsin poliittisesta tilanteesta.

Ruotsinsuomalaisten keskinäisestä yhteistyöstä puhui Raija Kärkkäinen.

Ennen iltamia Pentti Väänänen pohjusti hyvän paneeli- ja yleiskeskustelun. Pentillä oli perusteellinen kokemus kansainvälisestä yhteistyöstä. Hänhän oli Sosialistisen internationaalin pääsihteeri (1983–1989) ja sen jälkeen muun muassa Etyjin palveluksessa. Väänäsen aikana SI oli nykyistä huomattavampi kansainvälinen tekijä. Sen puheenjohtajana oli Willy Brandt ja Kalevi Sorsa johti järjestön aseidenriisuntatyöryhmää.

Keskusteltiin SI:n nykyisistä päätehtävistä. Paneelissa teemaa tarkastelivat Tuulikki Kannisto, Sakari Tahvanainen ja Sakari Kiuru.

Kotkaliiton 70-vuotisuudesta kertoi Lea Väänänen.

Iltamissa esiintyivät Rafaelin enkelit.

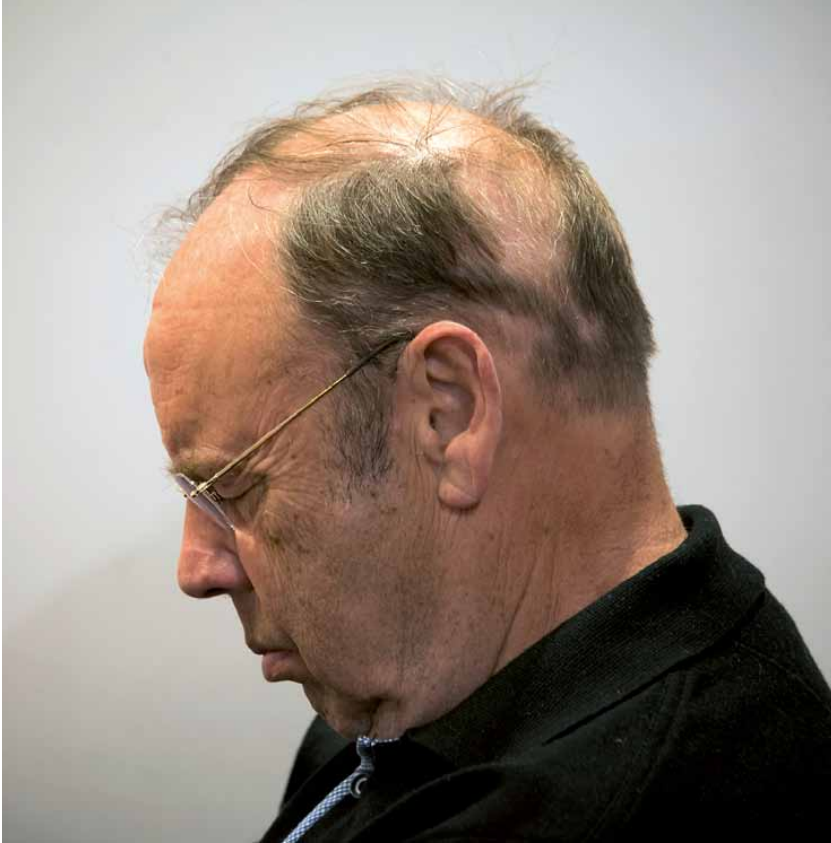
2014

(10.-12.9.)

Tällä kertaa Martti Pöysälä otti avauspuheessaan esille Suomen sosiaalidemokratian tilan.

– En ole ainoa, joka on viime vuosina ollut syvästi huolestunut, hän sanoi.

– Tuskinpa me kuitenkaan valitusvirsiä veisaamme. Me varmaankin kaikki uskomme, että virheitä korjataan ja puolueen järjestöllistä työtä ja vaikuttamista vahvistetaan. Ihmisten luottamus voitetaan uudelleen

Huvitoimikunnan jäsen Jaakko Kuusela keskittyy seminaarin antiin.

tekemällä työtä puolueen sisällä ja kansan parissa ja ajamalla politiikkaa, josta tunnistaa, kenen joukossa me seisomme.

– Ennen viljeltiin slogania: ei pidä tehdä kulttuuria, jota työmies ymmärtää, on luotava työmies, joka ymmärtää kulttuuria, hän muistutti.

Iltapäivän keskustelutilaisuudessa teemana olivat aatteen, toiminnan ja kannatuksen peruskivet. Alustajina olivat ministeri Pertti Paasio ja Palkansaajien tutkimuslaitoksen johtaja Seija Ilmakunnas.

– Pertti Paasion alustukset ovat aina syvällistä ja älykästä pohdintaa, Sirkka Kotola muistaa.

Illalla päivän annista keskusteltiin ”viisaan paneelin johdolla”.

Ruotsissa elettiin kuuminta vaalikampanja-aikaa, kun muinaisnuoret rantautuivat Tukholmassa. Aiheesta saatiin sisäpiirin tietoa, kun SSU:n entinen varapuheenjohtaja ja entinen varapääministeri Thage G. Petersson avasi tilannetta.

Eikä tilanne ollut huono. Sosialidemokraattien johtama punavihreä rintama menestyi sikäli hyvin, että kykeni muodostamaan vähemmistöhallituksen. Punavihreän blokin ja porvariallianssin kesken sovittiin, että äärioikeistolaisen Ruotsidemokraattien puolueen kanssa kumpikaan ryhmittymä ei tee yhteistyötä.

2015

(23.-25.9.)

Lähtöpäivän seminaarissa esiintyivät SDP:n varapuheenjohtaja Sanna Marin, puoluehallituksen jäsen Maarit Feldt-Ranta ja Demokraatin ex-päätoimittaja Antti Vuorenrinne.

Sanna Marin esitteli kymmenkohtaisen ohjelmansa SDP:lle. Vartuneet demarinuoret olivat sen ensimmäiset kuulijat. Marinin teesejä olivat:

Ilmastonmuutos ja ympäristökriisi ratkaistava nyt

Sivistys on itseisarvo

Suomi tarvitsee uuden perusturvamallin

Hyvinvointia, tasa-arvoa ja työllisyyttä rakentava talouspolitiikka

SDP:n johdosta suora jäsenvaali

Katset pois gallupeista, on taannuttu katsomaan galluppien ja median valtaa

Pois työväentaloista, toimintatapoja uudistettava

Työväkeä ei enää ole, ihmiset eivät identifioi itseään luokkien vaan arvojen pohjalta

Kansainvälinen liike

Tulevaisuuspuolue

Sakari Kiurun muistiinpanojen mukaan vastapuheille ei aikaa riittänyt. Sakari Tahvanainen ehti kuitenkin antaa puheohjeita:

- Puhut liian paljon ja liian nopeasti.

Maarit Feldt-Ranta kertoi, miten hänestä tuli nordisti, pohjoismaisen yhteistyön kannattaja. Feldt-Rannan mukaan pohjoismaisuus on merkittävä voimavara, eikä vähiten suomalaisille sosialidemokraateille.

Antti Vuorenrinne pohti olisiko Rafael Paasion kuuluisasta Tampereen Viikinsaaren piiru-puheesta yhäkin jotain opiksi otettavaa.

- Opetus numero yksi: kansainvälisyys. Sosialidemokratia on vahva eurooppalainen liike. Se on sitä edelleenkin. Sosialidemokratia jopa eteni viime vuoden eurovaaleissa vaikka sitä ei moni huomannut. Jos aiomme saada aikaan tuloksia, meidän on oltava vahvoja Euroopassa. Meidän on myös pyrittävä vaikuttamaan eurooppalaiseen sosialidemokratiaan.

Antti Paasio

Kansan Sivistysrahaston asiamiehet ovat olleet alusta alkaen risteilyjen vakiovieraita: Jaakko Kuusela, Heikki Kajanto ja Ulla Vuolanne (kuvassa) ovat myös valistaneet joukkoa rahaston kulloisistakin hankkeista.

– Opetus numero kaksi: SDP on luokkapuolue. Rafael Paasio palautti Viikinsaassa SDP:n sillä tavalla juurilleen, että korosti SDP:n alkuperäisissä geeneissä olevaa työväenpuolueen luonnetta.

– Myöhemmin tämä johti siihen, että SDP kiinnittyi vahvimpien ammattiliittojen myötävaikutuksella erityisesti teollisuustyöväestön puolueeksi, sitten myös julkisella sektorin työntekijäpuolueeksi. Olisiko sen nyt oltava jonkinlainen luokka- ja arvopuoleen hybridi, alustaja kysyi.

– Opetus numero kolme: Paasiolla oli ”piirun verran vasemmalle” -ajattelussaan myös vahva taktinen näkökulma. Oli haettava kannatusta sieltä, mistä sitä oli saatavissa, silloin siis vasemmalta, Vuorenrinne muistutti.

Lähtöpäivän alustuksia puitiin kriittiseen sävyyn illan paneelissa. Laivasta poistuneille alustajille antoivat kyytiä Liisa Vasama, Iivo Salmi ja Kari Malinen.

Tukholmassa iltapäivän keskustelutilaisuudessa valtiopäivämies Lennart Axelsson puhui pääministeri Stefan Löfvenin johtaman punavihreän hallituksen ohjelmasta. Puhujaa pyydettiin nimeämään nykyisen SAP:n johtavia ideologeja. – Niitä on erityisesti ABF:n piirissä, hän vastasi.

2016

(20.-22.9.)

PAMin puheenjohtajan Ann Selinin sairastuttua hänen tilalleen tuli liiton toiminnanjohtaja, entinen SDP:n eduskuntaryhmän sihteerin Jyrki Konola. Konola puhui ammattiyhdistysliikkeen nykyisistä tehtävistä ja liittojen suhteista puolueisiin. Konola viritteli puheenvuorossaan yhteistyötä myös porvarien suuntaan.

Kuulijoille saattoi Sakari Kiurun muistiinpanojen mukaan jäädä epäilyksiä mainitun yhteistyön hyödyistä. Keskusteluun ei kuitenkaan jäänyt aikaa.

Lauri Holappa analysoi SDP:n talouspolitiikkaa.

Kisällilaulujen keräys

Vuonna 2016 käynnistyi keräys, jonka tavoitteena on tallentaa mahdollisimman paljon sodanjälkeisen ajan työväenliikkeen kisällilauluperinnettä. Keräyksen suojelijana on toiminut ministeri Matti Ahde. Keräyksen toteuttaja Timo ”Tipi” Tuovinen esitteli hanketta vuoden 2016 risteilyllä. Tähän mennessä hanke on tuottanut runsaasti materiaalia, joka olisi muutoin kadoksissa. Nyt löytyneiden laulutekstien määrä lasketaan Tuovisen mukaan tuhansissa.

On löytynyt myös harvinaisuuksia, kuten Reijo Helismaan aikaisemmin tuntemattomia kisällilaulusanoituksia. Helismaa toimi sodan jälkeisinä vuosina Janne Hakulisen Työväen ohjelmapalvelun palkkalistoilla ja oli itsekin mukana Lauttasaaren kisälleissä.

Keräyshankkeen tavoitteena on julkaista kirja, jonka työnimenä on Tuovisen mukaan Suomalainen kisällilaulu 100 vuotta. Julkaisuvuosi olisi 2020, jolloin virstanpylväs ohitetaan. Tuovisen mukaan teokseen sisältyisi yleinen työväenlaulun historia vuosilta 1939–1965.

Risto Laakkonen (2016) luennoi Maahanmuuttokysymyksestä ja sosiaalidemokratiasta ennen ja nyt.

Nuorisoliiton edustajana oli liiton puheenjohtaja Mikkeli Näkkälä-järvi. Mikkelin alustuksen perusteella käytiin reipas keskustelu SDP:n aatteesta ja periaateohjelman uudistamisesta.

Keskustelu jatkui myöhemmin baaripöydässä. Seppo Salminen muistaa, että Mikkeli puolusti näkemystään feministisestä puolueesta. Toisenlaista näkemystä tasa-arvosta edustivat muiden muassa Pertti Paasio, Sirkka Kotola ja Ilpo Rossi.

– Vauhdikas ja perusteltu keskustelu poiki yhteiskirjeen puoluehallitukselle.

Iltamien juontajana oli Matti J. Laine.

Kisällilaulujen keräys oli tällä risteilyllä yhtenä teemana. Projektia vetävä Timo ”Tipi” Tuovinen oli mukana haastattelemassa kulttuuri-

puolen Varttuneita demarinuoria, joita olikin tällä risteilyllä mukana tavallista enemmän.

2017

(19.-21.9.)

Kutsukirjeen mukaan Helsingin ja Tukholman ”pikku seminaareissa” oli ajankohdan poliittisen tilanteen lisäksi aiheena ”mahdollisesti turvallisuuspolitiikka ja populistipuolueiden kasvuun liittyvä huoli”.

Katajanokan keskustelutilaisuuteen saatiin kaksi alustajaa, SDP:n tuore puoluesihteeri Antton Rönnholm ja juuri valittu presidenttiehdokas, kansanedustaja Tuula Haatainen.

Rönnholm esitteli SDP:n tulevaa ohjelmatyötä ja analysoi kannatuskehitystä. Tuula Haatainen pohdiskeli tulevia vaaliteemojaan presiden-

Antti Paasio

SDP:n presidenttiehdokas Tuula Haatainen oli vuoden 2017 risteilyn pääesiintyjä.

**SDP:n puluesihtööri
Antton Rönholm kertoi
puolueen ohjelmatyöstä.**

tinvaaleissa. Kasvava eriarvoisuus nousi esiin yhtenä tärkeänä teemana. Erityisesti oikeudenmukaisuuden tema jäi Matti Kuuselan mieleen.

Illan paneelin moderaattorina toimi Jaakko Kuusela. Hän poimi panelisteiksi Lea Väänäsen (Nuoret kotkat), Liisa Vasaman, Kalevi Olinin, Aimo Massisen, Sara Salomaan (KSR) ja Antti Vuorenrinteen. Teemana oli ”Mitä SDP nyt tahtoo?” Paneelin mielestä oli käytävä laajalla rintamalla eriarvoisuuden kasvun kimppuun. Pelkkä tuloerojen tasaaminen ei panelisteille riittänyt.

Ruotsin puolen seminaarissa pääalustajana oli entinen valtiopäivämies ja ”superministeri” Bosse Ringholm. Hän arvioi Ruotsin hallitustilannetta, joka Ruotsidemokraattien takia on käynyt epävakaaaksi. Moderaattien puheenjohtaja joutui luopumaan tehtävästään sen jälkeen kun

oli väläyttänyt yhteistyötä äärioikeiston kanssa. Ringholm arveli, että ennen pitkää Ruotsissa siirrytään nykyiset blokit ylittävään hallituspolitiikkaan. Esimerkkejä on jo useista kunnista.

Iltamaohjelmassa esiintyivät Risto Laakkonen, Ulla Vuolanne, Matti Piipari ja Rafaelin enkelit. Juontajana oli Matti J. Laine.

Bosse Ringholm (1942-)

Bo Ingvar "Bosse" Ringholm oli Göran Perssonin hallituksen "superministeri". Hän aloitti valtiovarainministerinä ja oli loppukauden vuoteen 2006 varapääministerinä. Hän hoiti ajoittain myös urheiluministerin ja EU-ministerin tehtäviä. Hän myös tuurasi kuuden päivän ajan Laila Freivaldsia ulkoministerin tehtävässä tämän erotessa tehtävästä.

Myös Bosse oli SSU:n puheenjohtaja (1967–1972). Edeltäjä siinä tehtävässä oli Ingvar Carlsson. Valtiopäivillä Ringholm oli vuosina 2002–2010. Hän on myös tunnettu absolutisti ja raittiusliikkeen kannattaja.

Nuorisoliiton kulttuuriperinne ja iltamat risteilyillä

Nuorisoliiton kulttuuritoiminnassa 1960-lukua on sanottu kultaiseksi vuosikymmeneksi. Ohjelmatoiminta oli laajaa ja siihen panostettiin myös liiton taholta. Yhtäältä kyse oli siitä, että vaalittiin menneiden vuosikymmenten perinteitä. Mutta 1960-luvun nuorisoliiton ohjelmatoinnassa oli vielä lisäksi jotain erityistä. SNK tavallaan pyrki suodattamaan itseensä nousussa olleen uuden nuorisokulttuurin.

SNK ja Scandia-levyyhtiö julkaisivat vuonna 1970 LP-levyn Kisällilauluja. Levyn tuotti Pekka Gronow.

Mosan kisällit lauteilla. Vasemmalta Juhani Hietanen, Antti Hietanen, Martti Pöysälä ja Tauno Mäkeläinen.

Eräät osa-alueet, kuten kansantänhu, puhekuorot ja lausunta alkoivat 1960-luvulla hiipua. Sen sijaan kisälli- ja ohjelmaryhmien määrä lisääntyi ja taso nousi. 1960-luvun alkupuolella SNK:n piirissä toimi myös rautalankabändejä. Savonlinnan liittokokouksen 1964 yhteydessä pidettyihin ”SNK:n orkestereiden suurkatselmukseen” osallistui peräti 20 bändiä.

SNK ja Nuoret Kotkat ovat tuoneet Suomeen myös länsieurooppalaisen ja pohjoismaisen työväenliikkeen laulukulttuuria. Varttuneista demarinuorista esimerkiksi Martti Pöysälä ja Ilpo Rossi ovat suomentaneet runsaasti lauluja. Pöysälän kohdalla tämä työ on jatkunut näihin päiviin asti. Suomessa Nuorison marssina tunnetun kappaleen ruotsinkielinen versio Vi bygger landet on sanomaltaan kuin eri maailmasta. Pöysälän suomentama Huomisen tekijät -laulu löytyy nyt tallenteena Rafaelin enkelien CD-levyltä.

Nuorisoliiton harrastustoiminta ei rajoittunut kulttuuriin vaan katosottiin, että nuorisoliiton on mentävä mukaan muuhunkin nuorten harrastustoimintaan. Niinpä SNK:n mestaruuskilpailuja järjestettiin myös urheilussa, vaikka tietysti TUL:n seurat olivat pääosassa työväenliikkeen liikuntaharrastusten järjestäjinä. Parhaimmillaan SNK:n mestaruudesta kamppailtiin muun muassa moottoripyörien ja mopediien trial-ajossa.

Kisällilaulu oli voimissaan varsinkin vielä 1960-luvun alkupuolella. Tosin kisälliryhmien määrä lienee ollut suurimmillaan 1950-luvun

Martti Pöysälän arkisto

**Ilpo Rossi ja
Martti Pöysä-
lä vauhdissa
Varttuneiden
demarinuorten
iltamissa.**

alussa, jolloin Pekka Gronowin mukaan maassa toimi vakituisesti noin 700 kisälliryhmää. Puolet niistä olivat sosialidemokraattien ja puolet kommunistien ryhmiä.

SNK julkaisi 1970 Kisällilauluja-levyn, jossa esiintyi 1960-luvun tärkeimpiä ryhmiä: Kulosaaren Kisällittäret, Valkeakosken Masit, Läntisen Tirpuset, Kulosaaren Rallipojat ja Toukolan Sällit.

Pekka Gronow kirjoittaa levyn takakannessa, että kisällilaulu viihde-
muotona alkoi kuihtua, kun televisio vei kansan iltamista. Nuorisoliiton
henkiset kilpailut ja vaalikampanjat pitivät harrastusta kuitenkin jonkin
aikaa yllä.

Vaikka Gronow 12.5.1970 ilmestyneen LP-levyn takakannessa tote-
aakin, että ”kisällilaulu on tätä kirjoitettaessa miltei kuollut taidemuoto”,

Pertti Paasio

**Risto Laakkonen
lausuu runoa kita-
ran säestyksellä.**

HUOMISEN TEKIJÄT

Vi bygger landet; Wir sind das Bauvolk

Suomalaiset sanat: Martti Pöysälä

Dm **A⁷** **Dm Gm Dm** **A⁷** **Dm**
Voimalla aatteen ja ankan työn mursitte puutteen ja orjuuden yön
Dm **A⁷** **Dm Gm Dm** **A⁷** **Dm**
Aarteet te etsitte merten ja maan; ne taipuivat ihmisen raadantaan.

A⁷ **Dm** **C⁷** **F**
Niin usko ihmiseen, parempaan aikaan sai matkaan joukot työläisten.
Gm⁶ A⁷ **Dm** **A⁷** **Dm**
Kun liekki syttyi, te raivasitte tien hyvinvointiin, huomiseen.

Dm **A⁷** **Dm Gm Dm** **A⁷** **Dm**
Vuorista rauta ja metsistä puu ihmisen tarpeisiin muovautuu.
Dm **A⁷** **Dm Gm Dm** **A⁷** **Dm**
Kasvoivat vainiot torpparien, nousivat korttelit kaupunkien.

A⁷
Niin usko ihmiseen...

Dm **A⁷** **Dm Gm Dm** **A⁷** **Dm**
Miehet nuo tehtaiden ja peltojen kamppaili kansalle vapauden.
Dm **A⁷** **Dm Gm Dm** **A⁷** **Dm**
Naiset nuo taakkansa kantaneet on, turvaa he loi läpi ahdingon.

A⁷
Niin usko ihmiseen...

Dm **A⁷** **Dm Gm Dm** **A⁷** **Dm**
Kuuletko, kuinka se nyt kohoaa, työväen laulu ja valtaansa saa?
Dm **A⁷** **Dm Gm Dm** **A⁷** **Dm**
Metsien puissa se noin huminoi, tehtaiden pauhussa raikkaana soi

A⁷
.:Niin usko ihmiseen...:.

Rafaelin enkelit virittelee vuoden 2017 risteilyllä. Vasemmalta Jukka Alari, Pertti Paasio, Esko Randell, Kalevi Olin, Kari Malinen ja Aimo Massinen.

Varttuneet demarinuoret ovat pyrkineet ylläpitämään iltamien kunnia-akasta nuorisoliittolaisperinnettä. Se ei ole ihme, sillä muinaisnuorten joukosta on tähän asti löytynyt riittävästi kultaisen vuosikymmenen ohjelmatoiminnan veteraaneja.

Nuorisoliittolaisiltamat ovat aina kuuluneet Varttuneiden demarinuorten risteilyjen ohjelmaan. Yhtenä periaatteena on ollut se, että il-

tamien ohjelma on aina sisäsyntyistä: ohjelmansuorittajat ovat omasta porukasta.

Iltamia ovat yhteisen matkan varrella juontaneet ainakin Martti Pöysälä, Ilpo Rossi, Veli Heikkilä ja Matti J. Niemi.

Iltamien esiintyjiä ei ole missään vaiheessa merkitty muistiin. Siksi oheinen lista ei ole välttämättä kattava:

Mosan kisällit
Tikkurilan kisällit
Läntisen Tirpuset
Kerttu Näsi (Salusiini, Kulosaaren kisällittäret)
Pirjo Romppanen (Tirpuset)
Martti Pöysälä
Ilpo Rossi
Apeli Halinen
Antti Jokinen
Risto Laakkonen (kitara, lausunta)
Ulla Vuolanne (trumpetti)
Laakkonen & Vuolanne, puhallinduo
Matti Piipari (kronikat)
Rafaelin enkelit

Lisäksi ”tamperelaiset esittivät kerran Salme Nummela ohjauksessa ohjelmanumeron”, Arja Mäkelä muistaa.

Iltamien puhujakaartiin ovat usein kuuluneet nuorisoliiton (nykyiset), Nuorten Kotkien ja Kansan Sivistysrahaston edustajat.

Nykyajan demarinuorista risteilyille ovat osallistuneet Kalle Räsänen, Osku Pajamäki, Henrik Haapajärvi, Petteri Oksa, Jussi Häyhä, Heta Välimäki, Timo Kontio ja Mikkel Näkkäläjärvi, Nuorten Kotkien edustajana Lea Väänänen ja Kansan Sivistysrahaston edustajina rahaston asiamiehet Jaakko Kuusela, Heikki Kajanto ja Ulla Vuolanne.

Rafaelin enkelien kronikka

Turkulainen Rafaelin enkelit -ryhmää pidetään muinaisnuorten risteilyillä nykyään vakiokalustona. Tosiasiassa ryhmä on tässä roolissa kohdallaisen uusi tulokas. Toki sen jäsenet ovat olleet pitkään ahkeria risteilijöitä ja esiintyneetkin iltamissa. Mutta kokonaisuutena ryhmänä Rafaelin enkelit ovat esiintyneet Varttuneiden demarinuorten risteilyillä vain kolme kertaa: 2011, 2013 ja 2017.

Laululistat näistä keikoista löytyvät enkelien arkistosta. Kaikkia listoilla esiintyviä biisejä ei välttämättä ole laulettu mutta ne on harjoiteltu risteilyä varten.

Esimerkiksi vuonna 2011 listalla olivat Mää oon Turust (tunnuslaulu), On päättynyt päivä, Minä tahtoisin laulaa sinulle, Ystävän laulu (Rintamäen sanoin), Sateenkaarilipun alla, Vapauden viesti, Kuudenikäinen, Mauno Koiviston sanoittama Warshavjanka, Työläisnaisten marssi, Vi bygger landet, Kansainvälinen (erityisesti vähemmän laulettu säkeistö), Partasuut, Leirinuotiolla, Soitoniekka, Onko sama, Julian Grimaun ja Puuvillapellot.

Vuonna 2013 Rafaelin enkelien ohjelmistoon kuului useita ruotsalaisen työväenrunoilija Dan Anderssonin teksteihin sävellettyä laulua kuten Miilulla, Pyhäilta tukkikämpällä, Luossan kerjäläinen ja Villihanhet. Risteilyllä esitettiin ensimmäisen kerran Martti Pöysälän sanoittama Vi bygger landet eli Huomisen tekijät. Kysessä on Suomessa Nuorisomarssina tunnettu kappale. Mukana oli myös enkelien paljon esittämä Kaj Chydeniuksen säveltämä ja Lauri Siparin vuonna 1972

sanoittama Euroopan syrjäkylät. Laulu on muuttunut vuosikymmenten jälkeen erityisen ajankohtaiseksi.

Rafaelin enkelien repertuaariin kuuluu perinteisten työväenliikkeen laulujen lisäksi runsaasti rauhanlauluja. Viime vuosina enkelit ovat kiinnittäneet ohjelmistossaan huomiota muiden muassa lasten kohtaloon köyhyydessä ja aseellisten konfliktien keskellä. Vuoden 2017 risteilyllä kuultiin esimerkiksi Maailman lapset, Kuudenikäinen ja tietysti enkelien CD-levyn (2016) tunnuskappale, Ilkka Hannulan ja Mirjam Kaajan Minä tahtoisin laulaa sinulle.

Rafaelin enkelien kokoonpanoon kuuluvat Jukka Alari (taiteellinen johtaja, laulu, kitara), Pertti Paasio (laulu, kitara, huuliharppu), Antti Vuorenrinne (laulu, basso, huuliharppu, kitara), Reino Lemmetyinen (laulu), Kari Malinen (laulu), Aimo Massinen (laulu), Eero Pulli (laulu, kitara), Esko Randell (laulu, kitara) ja Christian Alari (laulu, kitara).

Vuoden 2017 risteilyn jälkeen enkelparvi sairastui ankaraan flunssaan. Matkan kohokohdista ja ”jälkitaudista” Kalevi Olin sommitteli laulun sanat.

Antti Vuorenrinne

Rafaelin enkeleitä vuoden 2017 risteilyllä Fotografiska-museon edustalla.

Rafaelin enkelit risteilyllä 18.-20.9.2017

(sanat ja sovitukset Kalevi Olin, 2017)

Lähtö matkalle

Fm Bbm
Matka alkoi asemalta, Turun rautatien,
Csus C7 Fm
Helsingistä Viikingillä Tukholmaan.
F7 Bbm
Seurueessa Pepe, Jukka, Aimo, Antti -basisti
G7 C7
Kari, Esko, Kassu, Antti -turisti.
Fm Bbm
Juna liikahti, Pepe huulen heiton käynnisti.
Csus C7 Fm
Hän siinäkin on aika mestari.

Keskustelu

Fm Bbm
Läpivalaisi hän asiat – yhteiskunnatkin,
Csus C7 Fm
Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska, Ranskakin.
F7 Bbm
Kari liput tänään junaan oli tuonut oikeaan,
G7 C7
eräs matka porukalla muistetaan.
Fm Bbm
Uusi jäsen Antti herkes juttuun räväkkään,
Csus C7 Fm
siihen veli lausui väitteen säpäkän. Fm, G7, C, Fm

Kommentit

Fm Bbm
Aimo kulman kautta katsoo, mitä täällä tapahtuu.
Csus C7 Fm
Ilme kertoo: enkeleil' on napakka suu.
F7 Bbm
Taiteellinen johtajamme, Jukka hieno mies,
G7 C7
meitä ohjannut on kerrat kuka ties.
Fm Bbm
Esko seuraa, pistää kommenttinsa asiaan,
Csus C7 Fm.
hymyilee ja tutkii tarkoin porukkaa.

Fm Eb Db Eb7
Kerran laulaa kun saan, tunteen yhteisen jaan. Mitä muuta nyt toivoa voi.
Ab Fm Db C7 Fm
Sulle kerromme sen, laulun tarkoituksen. Sanat hellät, viestin aatteellisen.

Katajanokka

Fm Bbm
Huuli lentää, sävyt siinä säihkyi sanomaa,
Csus C7 Fm
Päätepysäkkiä konnari kuuluttaa.
F7 Bbm
Soittovehkeet takakonttiin taksin ahdetaan.
G7 C7
Pirssiin enkelparvi Hesassa katoaa.
Fm Bbm
"Katajanokka", kuljettajaa etupenkki ohjastaa,
Csus C7 Fm
noustaan laivaan, ja siellä majoitutaan. Fm, G7, C, Fm

Kymppikerros

Fm Bbm
Kuuluu bassoääni: kaikki, kymppikerrokseen,
Csus C7 Fm
äänihuulten, laatuviritykseen.
F7 Bbm
Soittovehkeet viedään ensin saliin esille,
G7 C7
sakki siirtyy arvokkaasti viskille.
Fm Bbm
Alla kuoren muinaisnuoren, muistot herää nyt,
Csus C7 Fm
suuret puheet, suuret aatteet perityt.

Lauluaate

Fm Bbm
Laulut vanhat alkaa elää, kertoa sanomaa,
Csus C7 Fm
niissä ydinasiat ovat paikallaan.
F7 Bbm
Rauhaa, työtä, rakkautta, lapsen elämään,
G7 C7
Jokaiselle oikeutta riittävää.
Fm Bbm
Tulee tauko, perille, on tultu Tukholmaan,
Csus C7 Fm
askel kulkee kohti Fotografiskaa.

Fm Eb7 Db Eb7
Näyttely aina yllättää, siitä ehkä mieleen jää. Mitä muuta nyt toivoa voi.
Ab Fm Db C7 Fm
Kuvat kertovat sen, elämään oikeuden. Kaikki nuo, joita muistan kaivaten.

Fotografiska

Fm Bbm
Sisäänpääsy ostetaan, museo Fotografiskaan,
Csus C7 Fm
kiinnostuneena taidetta katsotaan.
F Bbm
Laatutaulut, maalaukset, digitekniikka,
G7 C7
kertoo siirtolaisen suruista, iloista.
Fm Bbm
Kierros täyttyy, silmä kääntyy, uutta hakemaan
Csus C7 Fm
yläkertaan panoraamaa ihailemaan.

Panoraama

Fm Bbm
Luokse tiskin, ei viskin, ohrajuoman astellaan.
Csus C7 Fm
Lasi käteen, aine kurkkuun kaadetaan.
F Bbm
Kieli lipoo, katse hipoo – hei nyt ohikulkijaa!
G7 C7
Mikä ihme tuota naista kaunistaa?
Fm Bbm
Ilon hetki, toivo tuo, päättyy unelmaan,
Csus C7 Fm
kunnes kuuluu Pepen ääni: laivaan palataan! Fm, G7, C, Fm

Paluu laivaan

Fm Bbm
Joukko herää, täs' on terää, jäädä ei nyt Tukholmaan.
Csus C7 Fm
Suomi kutsuu, mennään luomaan tulevaa.
F Bbm
Jengi museonsa jättää, vinkkaa portsarille kättään,
G7 C7
pala laivaan laulamaan ja soittamaan.
Fm Bbm
Soitto kaikaa, laulu raikaa, salissa on tunnelmaa.
Csus C7 Fm
Aatetta ja kansanvallan sanomaa.

Fm Eb7 Db Eb7
Kerran laulaa kun saan, tunteen yhteisen jaan. Mitä muuta nyt toivoa voi.
Ab Fm Db C7 Fm
Sulle kerromme sen, laulun tarkoituksen. Sanat hellät, viestin aatteellisen.

Tauti iskee

Fm Bbm
Mitä kummaa, jotain tummaa, on edessämme nyt.
Csus C7 Fm
Sairastuvalle on kaikki päätynyt.
F7 Bbm
Kurkkua koskee, silmiäkin vähän siristää.
G7 C7
Joku tauti meidät ottaa, kiristää.
Fm Bbm
Burana, ei hätään riitä, yskänlääkkeestäkään siitä,
Csus C7 Fm
ei avuksi oo' tässä hädässä.

Huoli kasvaa

Fm Bbm
Turun kulttuuriset piirit sekä miehet että siirit,
Csus C7 Fm
elää pelossa ja jännityksessä.
F7 Bbm
Kaupungilla kulkee huhu, se onkin aika puhu.
G7 C7
Los Angelos – Rafaelos sairastaa.
Fm Bbm
Joku kysyy, mis' on sellot, ehkä Mikaelin kellot,
Csus C7 Fm
Kaikki apuun, enkeleitä tarvitaan. Fm, G7, C, Fm

Kohti Sovinnon Säveltä 26.11.2017

Fm Bbm
Koittaa päivä, ilon häivä, porukka on toipunut,
Csus C7 Fm
alkaa harkat, uudet haasteet, sovitut.
F7 Bbm
Jukalla on kova tahti, puikoissaan myös taikamahti,
G7 C7
saada musikantit vetoon lentävään.
Fm Bbm
Harkat jauhaa, soitto pauhaa, Jukka meitä opastaa,
Csus C7 Fm
kohti esitystä aina parempaa.

Fm	Eb7	Db	Eb7
Kerran laulaa kun saan, tunteen yhteisen jaan. Mitä muuta nyt toivoa voi.			
Ab	Fm	Db	C7 Fm
Sulle kerromme sen, laulun tarkoituksen. Sanat hellät, viestin aatteellisen.			

Fm, G7, C, Fm (1 x)

Jatkuuko matka?

Kyselyihin vastanneet varttuneet demarinuoret ovat tyytyväisiä risteilyjen vakiintuneeseen ohjelmaan.

- Hyviä, hauskoja. Mielestäni rentoa ohjelmaa saisi olla enemmänkin, Sirkka Allén kiittelee.

- Risteilyt ovat antaneet poliittista varmuutta, Eila Jokinen kommentoi.

Kaija Heinonen kaipaasi enemmän nykyisten nuorten puheenvuoroja. Raimo Koivulan mielestä olisi tärkeää, että ohjelmasta löytyy aina sekä ajankohtaista aatteellista sisältöä että esittävää kulttuuria. Sirkka Kotola toivoo lisää keskusteluaikaa, tavalla tai toisella.

- Illanvietot kolmetuntisiksi, Kannanotot ajankohtaisiin asioihin. Perinteiseen ohjelmaan aina joku uusi elementti, hän linjaa.

Terttu Tuomi-Koskelinin mielestä puoluejohtoa pitää saada paremmin mukaan.

- Kuulisimme mielellämme heidän näkemystään siitä, miten he työnsä tekevät ja ketä varten.

Risto Laakkosen mielestä risteilyillä voitaisiin perehdyttää osallistujia eri musiikki- ja kirjallisuuslajeihin: esimerkiksi jazzin tyyliuunnat, kirjallisuuden lajit, runouden virtaukset tai pohjoismainen kirjallisuus ennen ja tänään.

Hän ideoi myös eri teemoja: ”suomalaiset sotalapset Ruotsissa ja Tanskassa”, ”Ruotsista tulleet lahjoitukset sotien jälkeen”, ”Maahanmuuttajien kotouttaminen Ruotsissa ja Suomessa”, ”Ruotsinsuomalaiset Ruotsin kunta- ja muussa politiikassa” tai ”USA:n vaikutukset folk- ja kantrimusiikkiin Suomessa ja työväenliikkeessä”.

Uusiin kohteisiin?

Kun kysyttiin matkakohteen vaihtamisesta Tallinna ja Pietari saivat hajanaisista kannatusta.

- Pietari olisi vaihteeksi ihan kiva.
- Pietarista löytyy Venäjän ja Suomenkin historiaa.

Tallinna saa hiukan enemmän puoltoääniä, koska sieltä löytyy vastajien mukaan sosialidemokraattejakin.

- Voisi muovata ohjelman yhdessä Viron demarien ja keskustapuolueen kanssa.
 - Vaihtelu virkistää ja Viron tovereita autetaan
- Valtaosa on kuitenkin edelleen Tukholman kannalla.
- Pietari on kallis eikä Virostakaan taida kovin montaa puoluetoveria löytyä.
 - Ei ole toimivia yhteyksiä Eestissä eikä Pietarissa.
 - Tallinnan risteily ei pidä joukkoja koossa.

Vähemmän varttuneet?

Varttuneet demarinuoret ovat pohtineet myös sitä, miten saataisiin vähemmän varttuneita eli vaikkapa 1970-luvun demarinuoria mukaan.

SNK:ssa tapahtui 1970-luvun alussa sukupolvenvaihdos, josta ei kai-kin osin pidetty. Nuorison uusvasemmistolaisen liikehdinnän mukana myös SNK radikalisoitui. Kulttuuripainotteisuus vaihtui aatepainotteisuudeksi. Kultaisen 1960-luvun toimintaa arvosteltiin ”kitaralinjaksi”.

Vaikka SNK yritti 1970-luvun aikana palauttaa ohjelmatoimintaa entiseen loistoonsa, se ei enää onnistunut. Toki 1970-luvullakin Punaviesti, Solid, Oulun kisällit ja muutamat muut ryhmät panivat kyllä jossain määrin kampoihin taistolaisävytteiselle silloiselle ”laululiikkeelle”.

SNK:n sukupolvenvaihdos tapahtui kahdessa vaiheessa. Vuoden 1970 Kotkan liittokokouksessa nuorisoliiton johtoon nousi Ulf Sundqvist. SNK:n vuosien 1970–1973 tärkeät vaikuttajat, Sundqvistin lisäksi esimerkiksi Matti Ahde. Erkki Liikanen ja Lauri Ihalainen nousivat seuraavina vuosina SDP:n ja SAK:n kärkipaikoille ja valtakunnallisen politiikan tärkeisiin tehtäviin.

Toinen käännekohta oli SNK:n Turun liittokokous vuonna 1973. Kokouksessa nuorisoliiton radikalisoituminen jatkui. Sundqvistin ja Ahteen kannattama puheenjohtajaehdokkaas Kaj Bärlund hävisi Pekka Sarkkisen ja Folke Sundmanin johtamalle ryhmittymälle. Sarkkisesta tuli uusi puheenjohtaja. SNK hyväksyi periaateohjelman, jonka keskeinen sanoma oli ”marxilainen sosialidemokratia”. Ohjelmassa oli kaikuja Forssan ohjelman kautskylaisuudesta ja puolueenkin silloisen vuoden 1952 ns. Oittisen ohjelman historiallisesta materialismista. Ennen

muuta se oli kuitenkin vastaus taistolaisten marxilais-leniniläiselle vyö-
rytykselle nuorison keskuudessa.

SNK suuntasi toimintaansa myös voimakkaasti ay-liikkeen suuntaan. Se onnistuikin aktivoimaan osan työläisnuorisosta. Ay-liikkeen nuori-
sotoiminta ei luisunut kommunistien suuntaan vaan pysyi sosialidemo-
kraattien käsissä.

On ilmeistä, että SNK:n sisäiset käännteet 1970-luvulla vaikuttavat
yhä kiinnostukseen Varttuneita demarinuoria kohtaan. Sukupolvikoke-

Antti Paasio

mukset ovat erilaisia. Lahden 1959 ja Turun 1973 liittokokouksilla on varmaankin eräänlainen avainkokemuksen luonne niihin osallistuneille. Siinä voisi olla eräänlainen yhdistävä linkki näille sukupolville.

Vuonna 2013 Turussa järjestettiin vuoden 1973 liittokokouksen 40-vuotistapahtuma. Siihen osallistui reippaasti toistasataa tuohon kokoukseen osallistunutta entistä demarinuorta. Paikalla oli sekä liittokokouksen ”voittajia” että ”häviäjiä”.

Heissä olisi ehkä rekrytointipohjaa myös Varttuneille demarinuorille. Kenties tarvitaan joku näitä sukupolvia yhdistävä ylivoimaisen houkutteleva syötti.

Lähteet

Painetut lähteet:

Mikko Laakso – Veijo Åberg: Sosialismiin! Sosialidemokraattiset nuoret 1906-2006. Helsinki 2006.

Risto Reuna: ”Ei tullutkaan vallankumousta”: Sotasukupolvi, joka esti kansandemokratian. Äärivasemmiston kesäkuun 1946 offensiivi ja metallityöväen työpaikkavastarinta. Väitöskirja, Turun yliopisto 2018.

Muut lähteet:

Sakari Kiurun päiväkirjamerkinnot (muistio)

Martti Pöysälän kotiarkisto

Rafaelin enkelien arkisto

Kysely varttuneiden demarinuorten risteilyillä 2016 ja 2017.

Kisällilauluja. LP-levy. SNK ja Scandia-musiikki oy, Helsinki 1970.

Rafaelin enkelit: Minä tahtoisin laulaa sinulle. CD-levy, Turku 2016.

Internet:

regeringen.se (Ruotsin hallitus)

työväenlaulu.fi (siellä erityisesti Timo ”Tipi” Tuovisen blogi ”Älä polta mummon kenkälaatikkoa...“)

wikipedia.fi ja wikipedia.se

"Sieltä löytyivät ystävät elämän retkelle"

Sosialidemokraattinen nuorisotoiminta kävi läpi monia myllerryksiä sotien jälkeen 1940-luvulta 1960-luvulle. Nuorisoliiton jäsenmäärä kasvoi räjähdysmäisesti heti rauhan tultua. Samalla käytiin kamppailua työläisnuorison sieluista. Sen ottelun sosialidemokraatit voittivat. Seuraava kamppailu käytiin liiton sisällä. Nuorisoliitto ei säästynyt sosialidemokraattien hajoamiselta. Vanha liitto jäi puolueen opposition eli TPSL:n järjestöksi. Uusi liitto eli SNK kehittyi 1960-luvulla merkittäväksi nuorison kulttuuriharrastusten työssijaksi. On puhuttu SNK:n "kultaisesta vuosikymmenestä".

Dramaattisten tapahtumien taustalla tavalliset nuoret opivat järjestötoimintaa, osallistuivat kulttuuriharrastuksiin ja saivat kokemuksia, jotka muovasivat loppuelämää.

Nämä nuoret halusivat 1990-luvulla kokea jotain menneestä ajasta uudestaan. Syntyi Varttuneiden demarinuorten perinne, yhteiset vuosittaiset tapahtumat matkailun merkeissä. Tapaamisten sarja on kuluvana vuonna tullut jo 25 vuoden mittaiseksi. Tämä kirja kertoo Varttuneiden demarinuorten tarinan.

ISBN 978-952-94-0438-4 (nid.)

ISBN 978-952-94-0439-1 (PDF)